

บทที่ 4

ผลการวิจัยและวิจารณ์

(RESULTS AND DISCUSSION)

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการดำเนินกิจกรรมของครอบครัวเกษตรกรในด้านที่เกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนบ้านแม่ใจ ต. บ้านเป้า อ. แม่แตง จ. เชียงใหม่ โดยรวบรวมข้อมูลจากเกษตรกรที่เป็นหัวหน้าครอบครัวทั้งหมดที่อาศัยอยู่ในชุมชนบ้านแม่ใจ จำนวน 101 ครอบครัว การนำเสนอผลการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้รวบรวมเอาผลการวิจัยและวิจารณ์เป็นส่วนเดียวกัน โดยนำเสนอผลการวิเคราะห์ในรูปของตารางข้อมูลประกอบคำบรรยายและความเรียงเป็นตอน ๆ ดังนี้

- ตอน 1 ลักษณะส่วนบุคคล ลักษณะครอบครัว เศรษฐกิจ สังคม และจิตวิทยาของผู้ให้ข้อมูล
- ตอน 2 การดำเนินกิจกรรมของครอบครัวเกษตรกรในด้านที่เกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน
- ตอน 3 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการดำเนินกิจกรรมของครอบครัวเกษตรกรในด้านที่เกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน

ตอน 1 ลักษณะส่วนบุคคล ลักษณะครอบครัว เศรษฐกิจ สังคมและจิตวิทยาของผู้ให้ข้อมูล

ลักษณะส่วนบุคคล

เพศ

เพศ หมายถึง เพศชายหรือเพศหญิง ซึ่งเป็นลักษณะที่แสดงความแตกต่างกันของผู้ให้ข้อมูล ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้จัดแบ่งเพศของหัวหน้าครอบครัวเป็น 2 เพศคือ 1) เพศชายเป็นหัวหน้าครอบครัว 2) เพศหญิงเป็นหัวหน้าครอบครัว ผลการวิจัยในตาราง 1 พบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนมาก (90.10 เปอร์เซ็นต์) เพศชายเป็นหัวหน้าครอบครัว ส่วนผู้ให้ข้อมูล 9.90

เปอร์เซ็นต์ เพศหญิงเป็นหัวหน้าครอบครัว ซึ่งก็เป็นตามลักษณะของสังคมไทยในชนบท โดยปกติทั่วไปแล้วมักจะให้ความสำคัญของผู้ที่เป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง และผลการวิจัยนี้ก็สอดคล้องกับ นำชัย ทนุผล (2529 : 26) ที่ได้ระบุว่า เพศชายซึ่งมักจะเป็นผู้นำครอบครัวและรับผิดชอบในงานฟาร์ม และติดต่อกับบุคคลภายนอกมากกว่าเพศหญิง

ตาราง 1 จำนวนและเปอร์เซ็นต์ของผู้ให้ข้อมูลตามลักษณะเพศของหัวหน้าครอบครัว

ลักษณะทาง เพศของหัวหน้าครอบครัว	จำนวน (ครอบครัว)	เปอร์เซ็นต์
ชาย	91	90.10
หญิง	10	9.90

สภาพภาพการสมรส

ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนมาก (81.19 เปอร์เซ็นต์) สมรสแล้วและอยู่ด้วยกัน ส่วนผู้ให้ข้อมูล 14.85 เปอร์เซ็นต์ เป็นหม้ายหรือหย่าร้าง และผู้ให้ข้อมูล 3.96 เปอร์เซ็นต์ เป็นโสด (ตาราง 2) จากผลการวิจัยนี้กล่าวได้ว่า ครอบครัวที่ไม่มีการแตกแยกกันสามารถที่จะเป็นแหล่งให้ความรัก ความคุ้มครอง และความมั่นคงทางจิตใจแก่สมาชิก ทำให้สมาชิกมีกำลังใจในการฝ่าฟันอุปสรรคต่าง ๆ ให้ลุล่วงไปได้ ตลอดจนมีความคิดสร้างสรรค์ในการพัฒนาตนเอง ครอบครัวและชุมชนให้เจริญก้าวหน้าได้ด้วย ซึ่งสอดคล้องกับ นำชัย ทนุผล (2529 : 27) ที่ได้กล่าวไว้ว่า เกษตรกรในหมู่บ้านที่มีชีวิตครอบครัวที่สมบูรณ์ อาจจะมีผลทำให้เกิดความรู้สึกรักคิดในการพัฒนาครอบครัวตนเองและชุมชนของตนเองตามมาด้วย

ตาราง 2 จำนวนและเปอร์เซ็นต์ของผู้ให้ข้อมูลตามสถานภาพการสมรส

สถานภาพการสมรส	ชาย (N=91)		หญิง (N=92)		รวม ครอบครัว (N=101)	เปอร์เซ็นต์
	จำนวน	เปอร์เซ็นต์	จำนวน	เปอร์เซ็นต์		
โสด	2	2.20	2	2.17	4	3.96
แต่งงานแล้วอยู่ด้วยกัน	82	90.11	82	89.13	82	81.19
หม้าย/หย่าร้าง	7	7.69	8	8.70	15	14.85

อายุ

อายุ หมายถึง ช่วงเวลานับเป็นปีตั้งแต่ปีเกิดจนถึงเวลานันทักข้อมูล ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้จัดแบ่งช่วงอายุเป็น 3 ช่วงคือ 1) อายุน้อย (30 ปีและต่ำกว่า) 2) อายุปานกลาง (31-50 ปี) และ 3) อายุมาก (51 ปีและมากกว่า) ผลการวิจัยในตาราง 3 พบว่า ผู้ให้ข้อมูลมากกว่าครึ่งหนึ่ง (51.91 เปอร์เซ็นต์) มีอายุระหว่าง 31-50 ปี ส่วนผู้ให้ข้อมูล 27.32 เปอร์เซ็นต์ มีอายุระหว่าง 20-30 ปี และผู้ให้ข้อมูล 20.77 เปอร์เซ็นต์ มีอายุระหว่าง 51-76 ปี นอกจากนั้นผู้ให้ข้อมูลมีอายุมากที่สุด 76 ปี และมีอายุน้อยที่สุด 20 ปี สำหรับอายุเฉลี่ยของผู้ให้ข้อมูลคือ 39 ปี โดยมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 13.04 จึงกล่าวได้ว่าผู้ให้ข้อมูลมีอายุที่ห่างกันมาก แต่ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีอายุจัดอยู่ในช่วงอายุปานกลาง (31-50 ปี) ซึ่งเป็นช่วงอายุที่อยู่ในวัยทำงาน ดังที่ เทียนฉาย กิระนันท์ (2528 : 118) ได้ระบุไว้ว่าอายุเป็นปัจจัยสำคัญที่กำหนดแรงงานและความสามารถในการผลิต เพราะการที่ครอบครัวมีสมาชิกที่อยู่ในวัยทำงานย่อมสามารถอยู่รอดได้มากกว่าครอบครัวที่มีสมาชิกอยู่ในวัยเด็กและวัยชราภาพ

การศึกษา

ระดับการศึกษา หมายถึง ระดับการศึกษาสูงสุดที่ผู้ให้ข้อมูลได้รับจากการศึกษาภาคปกติ ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้จัดหมวดหมู่ของระดับการศึกษาของผู้ให้ข้อมูลดังนี้คือ 1) ไม่ได้รับการ

ศึกษาเลย (ไม่ได้เข้าโรงเรียน) 2) ระดับต่ำ (ป.1-ป.6) 3) ระดับปานกลาง (โรงเรียน
มัธยมศึกษาและอาชีวศึกษา) 4) ระดับสูง (อุดมศึกษา) ผลการวิจัยในตาราง 3 พบว่า ผู้ให้
ข้อมูลเกือบทั้งหมด (92.35 เปอร์เซ็นต์) จบการศึกษาในระดับต่ำ ส่วนผู้ให้ข้อมูล 6.01
เปอร์เซ็นต์ ไม่ได้จบการศึกษาเลย และมีผู้ให้ข้อมูลเพียงเล็กน้อย (1.09 เปอร์เซ็นต์ และ
0.55 เปอร์เซ็นต์) จบการศึกษาในระดับปานกลางและจบการศึกษาในระดับสูง ตามลำดับ

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลอาจกล่าวได้ว่าผู้ให้ข้อมูลส่วนมากจบการศึกษาในระดับต่ำ
และเนื่องจากคนเป็นทรัพยากรที่ทรงคุณค่าของประเทศ การพัฒนาคนจึงต้องพัฒนาด้วยการศึกษา
ดังนั้นถ้าหากว่าครัวเรือนของผู้ให้ข้อมูลส่วนมากมีระดับการศึกษาต่ำย่อมจะเป็นอุปสรรคต่อการ
ดำเนินกิจกรรมของครอบครัวในด้านการพัฒนาชุมชนได้ ผลของการได้รับการศึกษานั้น
พลศักดิ์ จิรไกรศิริ (2529 : 57) ได้ระบุว่า การศึกษาสามารถนำมาซึ่งความเปลี่ยนแปลง
ในด้านจิตใจของบุคคล การศึกษาจึงมีส่วนพัฒนาจิตใจ และจิตใจที่พัฒนาแล้วจะมีส่วนสัมพันธ์กับ
การพัฒนาบ้านเมือง รัฐจึงจัดระดมให้เยาวชนของชาติมีการศึกษาให้มากที่สุด และได้พยายาม
ช่วยลดผู้อ่านเขียนไม่ได้ให้มีน้อยที่สุดในบ้านเมืองและจากการวิจัยพบว่า ในหมู่บ้านที่พัฒนามาก
การศึกษาของสมาชิกในครอบครัวเฉลี่ยสูงกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เป็นส่วนใหญ่ ในขณะที่หมู่บ้าน
พัฒนาน้อย การศึกษาของสมาชิกในครอบครัวเฉลี่ยส่วนใหญ่อยู่ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และเมื่อ
พิจารณาการศึกษาในระดับที่สูงขึ้นไปพบว่าครอบครัวในหมู่บ้านที่พัฒนามากมีการศึกษาสูงขึ้น โดย
เฉพาะระดับอาชีวศึกษาและระดับมหาวิทยาลัย การศึกษาจึงมีความเกี่ยวข้องกับการพัฒนาของ
หมู่บ้าน

อย่างไรก็ตามการศึกษามีส่วนสำคัญในการช่วยให้สามีมารรยวางแผนการดำเนินครอบครัวอย่างมีประสิทธิภาพในส่วนที่เกี่ยวกับการครองชีพ การรักษาสุขภาพอนามัย สวัสดิการครอบครัว การหาความเพลิดเพลินบันเทิง การมีคุณธรรมและศิลปการครองเรือน (ชัยยศ พรหมวงศ์,
2528 : 106)

ตาราง 3 จำนวนและเปอร์เซ็นต์ของผู้ให้ข้อมูลตามคุณสมบัติส่วนบุคคล

ลักษณะส่วนบุคคล	ชาย (N=91)		หญิง (N=92)		รวม	เปอร์เซ็นต์
	จำนวน	เปอร์เซ็นต์	จำนวน	เปอร์เซ็นต์		
อายุ						
30 ปีและน้อยกว่า	19	20.88	31	33.70	50	27.39
31-50 ปี	50	54.95	45	48.91	95	51.91
51 ปีและมากกว่า	22	24.17	16	17.39	38	20.77
	$\mu = 39.54$		$\sigma = 13.04$			
การศึกษา						
ไม่ได้รับการศึกษาเลย						
(ไม่ได้เข้าโรงเรียน)	7	7.69	4	4.35	11	6.01
ระดับต่ำ (ป.1-ป.6)	53	91.21	86	93.47	169	92.35
ระดับปานกลาง						
(ม.1-ม.6)	1	1.10	1	1.09	2	1.09
ระดับสูง (ปวช., ปวส.)	-	-	1	1.09	1	0.55

อาชีพ

อาชีพ หมายถึง การงานที่ผู้ให้ข้อมูลทำสำหรับเลี้ยงชีวิตและครอบครัว ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้จัดแบ่งอาชีพออกเป็น 2 กลุ่มคือ 1) อาชีพเดี่ยว และ 2) หลายอาชีพ ผลการวิจัยในตาราง 4 พบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ (60.40 เปอร์เซ็นต์) ได้ระบุว่าประกอบอาชีพหลายอาชีพ ส่วนผู้ให้ข้อมูล 39.60 เปอร์เซ็นต์ประกอบอาชีพเดี่ยว สำหรับอาชีพเดี่ยวนั้นผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ (70.00 เปอร์เซ็นต์) ประกอบอาชีพรับจ้าง รองลงมา 10.00 เปอร์เซ็นต์ประกอบอาชีพทำนาทำไร่ทำสวน ส่วนผู้ให้ข้อมูล 7.50 เปอร์เซ็นต์ ปลูกพืชไร่ และผู้ให้ข้อมูลอีก 2.50 เปอร์เซ็นต์ เลี้ยงไก่ สำหรับหลายอาชีพนั้นผู้ให้ข้อมูลกลุ่มใหญ่ (27.86 เปอร์เซ็นต์)

ประกอบอาชีพทำนากับปลูกพืชไร่ รองลงมา 16.39 เปอร์เซ็นต์ ประกอบอาชีพทำนากับรับจ้าง และประกอบอาชีพทำนากับปลูกพืชไร่ รวมทั้งรับจ้างด้วย ส่วนผู้ให้ข้อมูลอีก 8.20 เปอร์เซ็นต์ ประกอบอาชีพรับจ้างกับเลี้ยงไม้ รองลงมา 6.56 เปอร์เซ็นต์ ประกอบอาชีพรับจ้างกับปลูกพืชไร่ และประกอบอาชีพรับจ้างกับปลูกพืชไร่รวมทั้งค้าขายด้วย และผู้ให้ข้อมูล 3.28 เปอร์เซ็นต์ ประกอบอาชีพทำนากับปลูกพืชไร่ รวมทั้งค้าขายด้วย และประกอบอาชีพทำนากับปลูกพืชไร่รวมทั้งรับจ้างและเลี้ยงสัตว์ด้วย นอกจากนั้นผู้ให้ข้อมูล 1.64 เปอร์เซ็นต์ประกอบอาชีพทำนากับเลี้ยงไม้ ทำนากับปลูกพืชไร่รวมทั้งเลี้ยงสัตว์ด้วย ปลูกพืชไร่กับเลี้ยงสัตว์ รับราชการกับปลูกพืชไร่ รับราชการกับปลูกพืชไร่รวมทั้งทำนากับเลี้ยงสัตว์รวมทั้งทำนากับเลี้ยงสัตว์ด้วย และประกอบอาชีพค้าขายกับปลูกพืชไร่

จากผลการวิจัยสรุปได้ว่าครอบครัวเกษตรกรในหมู่บ้านแม่ใจนั้น ประกอบอาชีพหลากหลาย แต่อย่างไรก็ตามจากอาชีพหลากหลายเหล่านั้น อาชีพส่วนใหญ่ของเกษตรกรคือ อาชีพรับจ้าง ซึ่งแสดงให้เห็นว่าครอบครัวของเกษตรกรเหล่านั้น ไร่ที่ดิ้นทำกินสำหรับประกอบอาชีพการเกษตรจึงต้องเป็นเกษตรกรรับจ้างในภาคเกษตร ผลศักดิ์ จิรไกรศิริ (2529 : 60) ระบุว่าเมื่อครอบครัวในหมู่บ้านที่พัฒนามากสามารถรักษาที่ดินของตนเองอยู่ได้ ย่อมสะท้อนให้เห็นถึงอาชีพของครอบครัวในหมู่บ้านที่พัฒนามากได้ว่า ส่วนใหญ่มีอาชีพทำนา ทำไร่ ทำสวน และมีครอบครัวที่มีอาชีพรับจ้างเป็นจำนวนน้อย ตรงกันข้ามกับหมู่บ้านที่พัฒนาน้อย อาชีพของครอบครัวส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรก็จริง แต่มีปริมาณของการเป็นเกษตรกรรับจ้างถึง 1 ใน 4 ของครอบครัวทั้งหมดในหมู่บ้าน ซึ่งเป็นการทดแทนปริมาณการขายที่ดินแล้วลดฐานะของครอบครัวลงเป็นแรงงานรับจ้าง อย่างไรก็ตาม อาชีพของเกษตรกรนี้ก็มีความสำคัญต่อแหล่งที่มาของรายได้ในครอบครัวในหมู่บ้านที่พัฒนาน้อย เพราะต้องเพิ่มรายได้ให้แก่ครอบครัว เพื่อชดเชยการไม่ได้ถือครองที่ดิน ซึ่งถือเป็นการทดแทนทางธรรมชาติในหมู่บ้าน

ตาราง 4 จำนวนและเปอร์เซ็นต์ของผู้ให้ข้อมูลตามลักษณะอาชีพ

ลักษณะอาชีพ	จำนวน (ครอบครัว) (N=101)	เปอร์เซ็นต์
อาชีพเดียว	40	39.60
หลายอาชีพ	61	60.40
อาชีพเดียว		
ทำนา	4	10.00
ปลูกพืชไร่	3	7.50
รับราชการ	-	-
ค้าขาย	4	10.00
เลี้ยงไม้	1	2.50
รับจ้าง	28	70.00
หลายอาชีพ		
ทำนา และปลูกพืชไร่	17	27.86
ทำนา และรับจ้าง	10	16.39
ทำนา และเลี้ยงไม้	1	1.64
ทำนา ปลูกพืชไร่ และค้าขาย	2	3.28
ทำนา ปลูกพืชไร่ และรับจ้าง	10	16.39
ทำนา ปลูกพืชไร่ และเลี้ยงสัตว์	1	1.64
ทำนา ปลูกพืชไร่ รับจ้าง และเลี้ยงสัตว์	2	3.28
ปลูกพืชไร่ และเลี้ยงสัตว์	1	1.64
รับราชการ และปลูกพืชไร่	1	1.64
รับราชการ ปลูกพืชไร่ และทำนา	1	1.64
รับราชการ เลี้ยงสัตว์ และทำนา	1	1.64
ค้าขาย และปลูกพืชไร่	1	1.64

ตาราง 4 (ต่อ)

ลักษณะอาชีพ	จำนวน (ครอบครัว)	เปอร์เซ็นต์
	(N=101)	
รับจ้าง และปลูกพืชไร่	4	6.56
รับจ้าง และเลี้ยงไม้	5	8.20
รับจ้าง ปลูกพืชไร่ และค้าขาย	4	6.56

ลักษณะครอบครัว

ขนาดครัวเรือน

ขนาดครัวเรือน หมายถึง จำนวนบุคคลที่อยู่ในบ้านเรือนเดียวกันซึ่งยังไม่แยกครัวเรือน ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้แบ่งครัวเรือนของผู้ให้ข้อมูลออกเป็น 3 ขนาดคือ 1) ครัวเรือนขนาดเล็ก (1-3 คน) 2) ครัวเรือนขนาดปานกลาง (4-6 คน) 3) ครัวเรือนขนาดใหญ่ (7 คนขึ้นไป) ผลการวิจัยในตาราง 5 พบว่ามากกว่าครึ่งหนึ่งของผู้ให้ข้อมูล (51.49 เปอร์เซ็นต์) เป็นครัวเรือนที่มีขนาดเล็ก ส่วนผู้ให้ข้อมูล 46.53 เปอร์เซ็นต์เป็นครัวเรือนขนาดกลาง และผู้ให้ข้อมูล 1.98 เปอร์เซ็นต์ เป็นครัวเรือนขนาดใหญ่ จากผลการวิจัยนี้สรุปได้ว่า อัตราเจริญพันธุ์ของสตรีในครอบครัวของเกษตรกรบ้านแม่ใจมีจำนวนลดลง ซึ่งการลดลงของภาวะเจริญพันธุ์ของสตรีเหล่านั้นเป็นผลมาจากการคุมกำเนิด เมื่อมีการคุมกำเนิดก็จะทำให้จำนวนบุตรโดยเฉลี่ยต่อสตรีต่ำลงด้วย ดังนั้น จึงมีผลทำให้ขนาดของครัวเรือนมีขนาดเล็กลงตามไปด้วยเช่นกัน กองอนามัยครอบครัว กระทรวงสาธารณสุข (2533 : 6) ระบุว่าในระยะแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 3-6 เมื่อสิ้นสุดแผนพัฒนาฯ ฉบับนั้นอัตราการเพิ่มของประชากรจะอยู่ในระดับ 2.5 เปอร์เซ็นต์ (แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2515-2519) ระดับ 2.1 เปอร์เซ็นต์ (แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 4 พ.ศ. 2520-2525) ระดับ 1.7 เปอร์เซ็นต์ (แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 5 พ.ศ. 2525-2529) และระดับ 1.4 เปอร์เซ็นต์

(แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 6 พ.ศ. 2530-2534) นั้นหมายความว่าขนาดของครอบครัวกำลังมีแนวโน้มเล็กลงเรื่อย ๆ จากสมมุติฐานที่ประเทศไทย สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2533 : 406-407) ระบุได้ว่าในภาคเหนือ ปี พ.ศ. 2524, 2529 และ 2531 ขนาดของครอบครัวเฉลี่ยเท่ากับ 4.1, 3.9 และ 3.7 ตามลำดับ และขนาดของครอบครัวเฉลี่ยทั้งประเทศในปี พ.ศ. 2524, 2529 และ 2531 เท่ากับ 4.5, 4.3 และ 4.0 ตามลำดับ ซึ่งงานวิจัยนี้ขนาดของครอบครัวของผู้ให้ข้อมูลมากกว่าครึ่งหนึ่ง (51.49 เปอร์เซ็นต์) มีขนาดเล็กกว่าขนาดครอบครัวเฉลี่ยในภาคเหนือและขนาดครอบครัวเฉลี่ยทั้งประเทศในปี พ.ศ. 2531 ตามลำดับ พลศักดิ์ จิรไกรศิริ (2529 : 53) ระบุว่าในหมู่บ้านที่พัฒนามากมีขนาดครอบครัวอยู่ระหว่าง 3-6 คน แต่ในหมู่บ้านที่พัฒนาน้อยขนาดของครอบครัวจะอยู่ระหว่าง 3-8 คน แสดงว่าขนาดครอบครัวในหมู่บ้านที่พัฒนามากเล็กกว่าในหมู่บ้านที่พัฒนาน้อย แต่อย่างไรก็ตามขนาดของครอบครัวไม่ได้เป็นอุปสรรคขัดขวางต่อความเจริญของหมู่บ้าน

องค์ประกอบทางเพศ

องค์ประกอบทางเพศ หมายถึง จำนวนเพศชายและเพศหญิง ในครัวเรือนในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้จัดแบ่งองค์ประกอบทางเพศของผู้ให้ข้อมูลออกเป็น 3 กลุ่มคือ 1) ครัวเรือนที่มีจำนวนผู้ชายมากกว่า 2) ครัวเรือนที่มีผู้หญิงมากกว่า 3) ครัวเรือนที่มีจำนวนผู้ชายและผู้หญิงเท่ากันทั้ง 2 เพศ ผลการวิจัยเกี่ยวกับองค์ประกอบทางเพศของผู้ให้ข้อมูลในตาราง 5 พบว่าผู้ให้ข้อมูลกลุ่มใหญ่ (41.59 เปอร์เซ็นต์) มีผู้ชายและผู้หญิงในครัวเรือนเท่ากัน ส่วนผู้ให้ข้อมูล 31.68 เปอร์เซ็นต์มีผู้หญิงมากกว่า และผู้ให้ข้อมูล 26.73 เปอร์เซ็นต์ มีผู้ชายมากกว่า (ตาราง 5) ผลการวิจัยนี้ผู้ให้ข้อมูลกลุ่มใหญ่มีเพศชายและเพศหญิงอยู่ในครัวเรือนเดียวกัน เท่ากันทั้งสองเพศ ซึ่งพอจะกล่าวได้ว่า ครอบครัวของเกษตรกรบ้านแม่ใจไม่มีความแตกต่างกันมากนักในด้านกำลังแรงงานของเพศชายและเพศหญิง สำหรับองค์ประกอบทางเพศในด้านของการผลิตนั้น สมชาย เดชะพรหมพันธุ์ (ไม่ระบุปีที่พิมพ์ : 14) ระบุว่ายังมีผลถึงจำนวนกำลังในการผลิต (labor force) ของแต่ละประเทศหรือในแต่ละภูมิภาค ซึ่งจะมีผลต่อเนื่องถึงชนิดของผลผลิตที่ช่วย เช่น ย่านอุตสาหกรรมที่มีจำนวนประชากรเพศชายมากกว่าหญิง ชนิดของอุตสาหกรรมในเขตนั่นมักเป็นอุตสาหกรรมหนัก (heavy industry) ในทางตรงข้ามในย่านที่มีจำนวนประชากรเพศหญิงสูง อุตสาหกรรมในเขตนั่นมักเป็นอุตสาหกรรมเกี่ยวกับสิ่งทอ

(textile industry) แต่ความสำคัญของเพศชายและหญิงไม่อาจแบ่งออกอย่างเด่นชัดในด้านของการผลิตขั้นต้น (primary product) เพราะเป็นการผลิตร่วมกันไม่เฉพาะเจาะจงว่าเพศนี้มีเพศชายมากจะผลิตข้าวเหนียวได้มากและมีผู้หญิงน้อยผลิตข้าวเจ้าน้อย ประโยชน์อีกประการหนึ่งขององค์ประกอบทางเพศของประชากรคือ เป็นเครื่องชี้แนะให้แรงงานในการผลิตทางด้านเป็นผู้บริโภค เป็นต้น

ช่วงการดำเนินชีวิต

ช่วงการดำเนินชีวิต หมายถึง ช่วงเวลาในระยะต่าง ๆ ของครอบครัว ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้จัดแบ่งช่วงการดำเนินชีวิตของครอบครัวออกเป็น 5 ระยะคือ 1) ระยะครอบครัวเริ่มต้น ระยะนี้เริ่มตั้งแต่มีการแต่งงานไปจนกระทั่งลูกคนแรกเกิด 2) ระยะครอบครัวขยาย ระยะนี้อยู่ระหว่างคู่สมรสให้กำเนิดบุตรคนโตไปจนถึงคนสุดท้าย 3) ระยะบุตรเข้าโรงเรียน ระยะนี้บุตรคนแรกเริ่มเข้าโรงเรียนอนุบาลและเรียนไปจนจบการศึกษาตามขั้นตอนที่ตามต้องการและพร้อมที่จะเข้าทำงานหรืออาจเลยไปถึงตอนที่บุตรได้ทำงานกันแล้ว 4) ระยะบุตรสร้างหลักฐานหรือระยะบุตรพึ่งตนเอง ระยะนี้เป็นช่วงเวลาที่สมาชิกในครอบครัวทำงาน เพื่อประกอบอาชีพหรือในระยะนี้บุตรบางคนเริ่มจะแต่งงานและสามารถเลี้ยงตัวเองได้ 5) ระยะเกษียณอายุหรือระยะเปลี่ยนแปลงระยะนี้เริ่มต้นเมื่อบุตรทุกคนแยกครอบครัวออกไปตั้งหลักฐานของตนเองกันหมดแล้ว หรือบุตรบางคนอาศัยอยู่ร่วมชายคาเดียวกันกับพ่อแม่ แต่ก็สามารถเลี้ยงตัวเองได้ แต่อาศัยอยู่เป็นเพื่อนช่วยดูแลพ่อแม่ก็ได้

ผลการวิจัยในตาราง 5 พบว่า ผู้ให้ข้อมูลกลุ่มใหญ่ (29.70 เปอร์เซ็นต์) อยู่ในระยะครอบครัวขยาย รองลงมา 28.72 เปอร์เซ็นต์ อยู่ในระยะบุตรเข้าโรงเรียน ส่วนผู้ให้ข้อมูล 19.80 เปอร์เซ็นต์ อยู่ในระยะเกษียณอายุหรือระยะเปลี่ยนแปลง และผู้ให้ข้อมูล 10.89 เปอร์เซ็นต์อยู่ในระยะครอบครัวเริ่มต้น และระยะบุตรสร้างหลักฐานหรือระยะบุตรพึ่งตนเอง จากผลการวิจัยนี้สรุปได้ว่าผู้ให้ข้อมูลกลุ่มใหญ่อยู่ในระยะครอบครัวขยาย และรองลงมาอยู่ในระยะบุตรเข้าโรงเรียน นั้นแสดงว่า ในอดีตสตรีของหมู่บ้านแม่โจ้ อยู่ในภาวะเจริญพันธุ์สูง และเมื่อเริ่มชีวิตสมรสถ้าไม่ได้เรียนรู้เรื่องการวางแผนครอบครัว จะทำให้ไม่สามารถกำหนดระยะต่าง ๆ ของชีวิตครอบครัวและจำนวนบุตรได้ตามต้องการ และตามกำลังทรัพยากร

ที่มีให้พอเหมาะกับความสามารถที่จะเลี้ยงดูให้บุตรมีคุณภาพชีวิตได้ ดังนั้น ในปัจจุบันครอบครัวของผู้ให้ข้อมูลจึงมีระยะครอบครัวขยายและระยะบุตรเข้าโรงเรียนสูง นินทิพย์ บริบูรณ์สุข (2528 : 32) ได้ตั้งข้อสังเกตว่า ช่วงเวลาที่ครอบครัวกำลังอยู่ในระยะครอบครัวขยายก็ดี ระยะส่งบุตรเข้าไปโรงเรียนก็ดี ระยะบุตรสร้างหลักฐานก็ดี เป็นระยะที่คู่สมรสกำลังมีบุตรเพิ่มขึ้นอีกด้วย ซึ่งจะส่งผลไปถึงระยะเกษียณ ทำให้ระยะเกษียณสั้นลง หากจำนวนบุตรเพิ่มขึ้น ดังนั้นคู่สมรสจึงจำเป็นต้องตระหนักในเรื่องนี้เพื่อจะได้จัดการกับทรัพยากรของครอบครัวได้ถูกต้อง

โครงสร้างครอบครัว

โครงสร้างของครอบครัว หมายถึง องค์ประกอบของครอบครัวที่บุคคลต่างเพศตั้งแต่สองคนขึ้นไปรวมกันอยู่อย่างสม่ำเสมอแล้วขยายขึ้นตามลำดับตามขนาดของครอบครัวนั้น ๆ ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้จัดแบ่ง โครงสร้างของครอบครัวตามชนิดของครอบครัวออกเป็น 2 ลักษณะคือ 1) ครอบครัวเดี่ยว (พ่อแม่และลูก) 2) ครอบครัวขยาย (ครอบครัวเดี่ยวร่วมกับญาติพี่น้องอยู่ในครัวเรือนเดียวกัน) จากผลการวิจัย (ตาราง 5) พบว่าผู้ให้ข้อมูลเกือบทั้งหมด (93.07 เปอร์เซ็นต์) เป็นครอบครัวเดี่ยว และผู้ให้ข้อมูล 6.93 เปอร์เซ็นต์ เป็นครอบครัวขยาย ผลการวิจัยนี้อาจกล่าวได้ว่า โครงสร้างของครอบครัวเกษตรกรบ้านแม่ใจ เป็นลักษณะครอบครัวเดี่ยว จึงสามารถอธิบายสนับสนุนผลการวิจัยได้ว่า เมื่อภาวะการเจริญพันธุ์ของสตรีของครอบครัวลดลง เนื่องจากการคุมกำเนิดก็มีผลทำให้จำนวนบุตรต่อสตรีต่ำลงด้วยและขนาดของครัวเรือนก็เล็กลง ประกอบกับลักษณะของสังคมชนบทได้มีการเปลี่ยนแปลงจากการผลิตเพื่อการบริโภคเพียงอย่างเดียวเช่นในอดีต ก็เปลี่ยนไปเป็นการผลิตเพื่อขายด้วย เมื่อเป็นลักษณะอย่างนี้ก็จะมีการว่าจ้างงานเกิดขึ้น จากครอบครัวหนึ่งสู่อีกครอบครัวหนึ่ง จากหมู่บ้านไปสู่ตำบล จากตำบลไปสู่เมือง เป็นต้น ดังนั้น ความจำเป็นสำหรับการอยู่ร่วมกันเป็นครอบครัวใหญ่ เพื่อใช้แรงงานในการผลิตก็มีความจำเป็นน้อยลง ดังเช่นที่ รัชนิกร เศรษฐ (2528 : 139) ได้ระบุว่าลักษณะที่สำคัญของครอบครัวไทยในชนบทนั้นมีลักษณะเป็นครอบครัวเดี่ยวมากขึ้นกว่าเดิม (สำนักงานสถิติแห่งชาติ สำนักงานกฤษฎามนตรี, 2525 : 15) ทั้งนี้เนื่องจากระบบเศรษฐกิจที่ต้องใช้กำลังแรงงานร่วมกันทำมาหากินนั้น ได้ลดน้อยลงไป และมีการจ้างแรงงานจากบุคคลภายนอกครอบครัวเข้ามาแทนที่มากกว่าเดิม ลักษณะของการอยู่ร่วมกันเป็นครอบครัวใหญ่ซึ่งประกอบด้วยพ่อแม่ ปู่ย่า ตายาย พ่อตา แม่ยาย ซึ่งปรากฏในรูปแบบของครอบครัวขยาย (extended

family) จึงลดน้อยลงไปจากเดิมบ้าง แต่ก็ยังมีอยู่ในชนบทไทย อย่างไรก็ตามครอบครัวไทย
ยังจัดได้ว่าเป็นครอบครัวที่ใหญ่

ตาราง 5 จำนวนและเปอร์เซ็นต์ของผู้ให้ข้อมูลตามลักษณะครอบครัว

ลักษณะครอบครัว	จำนวน (ครอบครัว) (N=101)	เปอร์เซ็นต์
ขนาดครัวเรือน		
1 - 3 คน	52	51.49
4 - 6 คน	47	46.53
7 คนขึ้นไป	2	1.98
$\mu = 3.41 \quad \sigma = 1.64$		
องค์ประกอบทางเพศ		
ผู้ชายมากกว่า	42	26.73
ผู้หญิงมากกว่า	32	31.68
เท่ากันทั้ง 2 เพศ	47	41.59
ช่วงการดำเนินชีวิต		
ระยะครอบครัวเริ่มต้น	11	10.89
ระยะครอบครัวขยาย	30	29.70
ระยะบุตรเข้าโรงเรียน	29	28.72
ระยะบุตรสร้างหลักฐานหรือระยะบุตรพึ่งตนเอง	11	10.89
ระยะเกษียณอายุหรือระยะเปลี่ยนแปลงภาวะ	20	19.80
โครงสร้างครอบครัว		
ครอบครัวเดี่ยว	94	93.07
ครอบครัวขยาย	7	6.93

ลักษณะทางเศรษฐกิจของครอบครัวผู้ให้ข้อมูล

1. รายได้ของครอบครัว ได้แก่ จำนวนเงินรายได้ทั้งหมดที่เป็นเงินสดของครอบครัวผู้ให้ข้อมูล ในระหว่างปี พ.ศ. 2533 ซึ่งเป็นรายได้เฉลี่ยต่อปี ผลการวิจัยในตาราง 6 พบว่าผู้ให้ข้อมูลกลุ่มใหญ่ (48.51 เปอร์เซ็นต์) มีรายได้ระหว่าง 4,500-23,540 บาทต่อปีต่อครอบครัว รองลงมาตามลำดับคือ 30.70 เปอร์เซ็นต์ มีรายได้ระหว่าง 23,541-42,580 บาทต่อปีต่อครอบครัว 14.85 เปอร์เซ็นต์มีรายได้ระหว่าง 61,621-80,660 บาทต่อปีต่อครอบครัว 4.95 เปอร์เซ็นต์มีรายได้สูงกว่า 80,661 บาทต่อปีต่อครอบครัว ผู้ให้ข้อมูลมีรายได้ต่ำสุด 4,500 บาทต่อปีต่อครอบครัว ส่วนรายได้สูงสุดคือ 99,700 บาทต่อปีต่อครอบครัว โดยคิดเป็นรายได้เฉลี่ย 29,196 บาทต่อปีต่อครอบครัว แต่เมื่อคิดเป็นรายได้ต่อคนต่อปีจากจำนวนคนต่อครัวเรือนที่เท่ากับ 3 คนต่อครัวเรือน ปรากฏว่ารายได้ต่อคนนั้นจะต่ำคือ 8,561.88 บาทต่อคนต่อปี ซึ่งเทียบกับรายได้ของประชากรจังหวัดเชียงใหม่ปี 2532 มีรายได้เฉลี่ย 24,727 บาทต่อคนต่อปี (สำนักงานสถิติแห่งชาติ จังหวัดเชียงใหม่ ปี 2535) และถ้าเทียบรายได้ของประชากรไทยปี 2533 มีรายได้ 56,340 บาทต่อคนต่อปี (สำนักงานเศรษฐกิจเกษตร ปี 2534)

จากผลการวิจัยนี้สรุปได้ว่า รายได้ต่อคนต่อปีจากจำนวนคนต่อครัวเรือนของผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่จะมีรายได้ต่ำ ซึ่งสาเหตุที่รายได้ของผู้ให้ข้อมูลต่ำนั้นอาจจะเป็นเพราะว่า ครัวเรือนของเกษตรกรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้าง ซึ่งครัวเรือนประเภทนี้ไม่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง จึงต้องยังชีพด้วยการรับจ้าง นอกจากนั้นครัวเรือนของเกษตรกรเหล่านั้นมีอาชีพทำหรือปลูกพืชไร่เพียงอย่างเดียวโดยไม่มีอาชีพอื่นเสริมรายได้ แต่อย่างไรก็ตาม ครัวเรือนของเกษตรกรเหล่านั้นก็สามารถที่จะดำรงชีพอยู่ได้ เพราะว่าครัวเรือนของเกษตรกรในหมู่บ้านสามารถหาอาหารจากป่า เช่น หน่อไม้ เห็ด และผักหวาน ฯลฯ ตลอดจนสัตว์ป่าต่าง ๆ มาบริโภคเป็นอาหารได้ นอกจากนั้นครัวเรือนของเกษตรกรเหล่านั้นสามารถหารายได้เสริมให้กับครัวเรือนได้บ้างเป็นครั้งคราวตามฤดูกาล เช่น ในฤดูฝนสามารถจะมีรายได้จากการหาหน่อไม้ เห็ด ใบตอง และผักหวานมาขาย เป็นต้น รวมทั้งการหารายได้จากทrophyการธรรมชาติ เช่น trophyการป่าไม้ นับตั้งแต่การรับจ้างตัดไม้ เลื่อยไม้ และการหาของป่า เป็นต้น ดังนั้นเมื่อรายได้ต่อคนต่อปีจากจำนวนคนต่อครัวเรือนต่ำ โอกาสที่ครัวเรือนของเกษตรกรเหล่านั้นจะ

เก็บออมเงินไว้เพื่อปรับปรุงความเป็นอยู่ในระดับต่ำให้มีความเป็นอยู่ในระดับที่สูงขึ้นมีโอกาส
น้อย เพราะว่าเงินจากรายได้ส่วนใหญ่มักจะหมดไปกับค่าใช้จ่ายในการบริโภคมากกว่า

สำหรับผลเกี่ยวเนื่องกับการดำเนินกิจกรรมของครอบครัวเกษตรกรในด้านที่เกี่ยวกับการ
การพัฒนาชุมชนนั้น ถ้าหากว่ารายได้อ่อนต่อปีจากจำนวนคนต่อครัวเรือนต่ำ ครัวเรือนของ
เกษตรกรเหล่านั้นก็ไม่สามารถจะเก็บออมเงินไว้ สำหรับการลงทุนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการ
ผลิตของพืชหลักและการใช้กรรมวิธีการผลิตสมัยใหม่ในกิจกรรมการผลิตในฟาร์มได้ และถ้าหาก
ว่าเกษตรกรจำเป็นต้องใช้เงินทุนสำหรับการผลิตในฟาร์มก็จำเป็นต้องใช้สินเชื่อ

2. จำนวนแรงงาน ได้แก่ จำนวนสมาชิกที่ประกอบอาชีพในครัวเรือนในการวิจัยครั้งนี้
นี้ผู้วิจัยได้จัดแบ่งจำนวนแรงงานของผู้ให้ข้อมูลออกเป็นกลุ่ม ดังนี้คือ 1) น้อย (น้อยกว่า 2 คน)
2) ปานกลาง (2 คน) 3) มาก (มากกว่า 2 คน) ผลจากการวิจัย (ตาราง 6) พบว่าผู้ให้
ข้อมูลกลุ่มใหญ่ (46.54 เปอร์เซ็นต์) มีจำนวนแรงงานอยู่ในครัวเรือนจำนวน 2 คน รองลง
มา ผู้ให้ข้อมูล 32.67 เปอร์เซ็นต์ มีจำนวนแรงงานอยู่ในครัวเรือนมากกว่า 2 คน และผู้ให้
ข้อมูล 20.79 เปอร์เซ็นต์ มีจำนวนแรงงานอยู่ในครัวเรือนน้อยกว่า 2 คน จากผลการวิจัย
นี้กล่าวได้ว่า ผู้ให้ข้อมูลกลุ่มใหญ่มีจำนวนแรงงานปานกลาง ซึ่งการเข้าร่วมในแรงงานนั้น
ปราโมทย์ ประสาทกุล กล่าวว่า อัตราการเข้าร่วมแรงงานของประชากรในวัยแรงงานจะแตกต่างกัน
ไปตามเพศ วัย และระดับการศึกษา โดยทั่วไปมักจะพบการเข้าร่วมแรงงานตามอายุ
และเพศจะแตกต่างกันในประเทศที่พัฒนาแล้วและประเทศที่กำลังพัฒนา ในประเทศที่พัฒนาแล้ว
มักพบสัดส่วนของการเข้าร่วมแรงงานของเด็กและคนชราจะต่ำ เพราะเด็กและวัยรุ่นจะยังคง
อยู่ในโรงเรียน และคนชราจะได้รับสวัสดิการประกันสังคมจากรัฐไม่จำเป็นต้องทำงานเชิง
เศรษฐกิจ และในประเทศเหล่านี้ ผู้ใหญ่เพศชายจะมีส่วนร่วมในแรงงานสูงกว่าประเทศที่กำลัง
พัฒนา ตรงข้ามการมีส่วนร่วมในแรงงานของเด็กในประเทศที่กำลังพัฒนาจะค่อนข้างสูง เพราะ
ส่วนใหญ่เป็นประเทศเกษตรกรรม เด็กต้องเริ่มทำงานตั้งแต่อายุยังน้อยและการกำหนดอายุของ
การเข้าสู่วัยแรงงานที่ต่ำอยู่แล้วเช่น ประเทศไทยเรากำหนดไว้ที่อายุ 11 ปี เป็นต้น สำหรับ
คนชราในประเทศที่กำลังพัฒนาจะมีส่วนร่วมในแรงงานสูงกว่าในประเทศที่พัฒนาแล้ว เพราะมี
ความจำเป็นต้องทำงานเชิงเศรษฐกิจเพื่อเลี้ยงตัวจนกว่าสุขภาพจะไม่อำนวย การมีส่วนร่วมใน

แรงงานของเพศหญิงมักจะต่ำกว่าเพศชายในทุกประเทศ สำหรับประเทศไทยนั้นการมีส่วนร่วม
ในแรงงานของเพศหญิงค่อนข้างจะสูงเกือบเท่าเพศชายในเกือบทุกกลุ่มอายุ

3. ระดับความเป็นอยู่ ได้แก่ ระดับความเป็นอยู่ที่ดีทางด้านวัตถุหรือปริมาณวัตถุที่
ครอบครอง ซึ่งจัดแบ่งตามองค์ประกอบของระดับความเป็นอยู่ที่ได้ระบุรายละเอียดไว้ในนิยาม
ศัพท์ปฏิบัติการและจัดในรูปแบบของระดับคะแนนซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ระดับด้วยกันคือ 1) ระดับ
ความเป็นอยู่ต่ำ (29-43 คะแนน) 2) ระดับความเป็นอยู่ปานกลาง (44-58 คะแนน)
3) ระดับความเป็นอยู่สูง (59-74 คะแนน) ระดับความเป็นอยู่นั้นผู้วิจัยให้ผู้ให้ข้อมูลตอบตาม
หัวข้อดังต่อไปนี้คือ 1) สภาพการถือครองที่ดินทำการเกษตร 2) พื้นที่ในการประกอบอาชีพการ
เกษตร 3) ยุงนาง 4) สภาพการถือครองบ้านที่อยู่อาศัย 5) ค่าใช้จ่ายในการถือครอง
บ้านที่อยู่อาศัย 6) ลักษณะของบ้าน 7) ทิศทางของบ้าน 8) ฝาผนังของบ้าน 9) พื้นบ้าน
10) ห้องที่ให้ประโยชน์ใช้สอย 11) ส้วมที่ใช้ 12) น้ำที่ใช้ในบ้าน 13) แสงสว่าง 14)
เชื้อเพลิงในการปรุงอาหาร 15) ยานพาหนะที่มีอยู่ในปัจจุบัน 16) ลิฟต์เสียงในครอบครัว
17) เครื่องใช้ในบ้าน 18) เครื่องมือเครื่องใช้การผลิตในฟาร์ม เมื่อรวมคะแนนจากทั้ง 18
หัวข้อของผู้ให้ข้อมูลแต่ละบุคคลแล้ว สามารถจัดแบ่งระดับความเป็นอยู่ของผู้ให้ข้อมูลได้ ซึ่งผล
การวิจัยในตาราง 5 พบว่า ผู้ให้ข้อมูลกลุ่มใหญ่ (42.57 เปอร์เซ็นต์) มีความเป็นอยู่ในระดับ
ต่ำ รองลงมา 29.70 เปอร์เซ็นต์มีความเป็นอยู่ในระดับปานกลาง และผู้ให้ข้อมูล 27.73
เปอร์เซ็นต์ มีความเป็นอยู่ในระดับสูง จากผลการวิจัยดังกล่าวเป็นตัวบ่งชี้ได้ว่า ประชาชนใน
หมู่บ้านแม่ใจยังยากจนอยู่ ถึงแม้ว่าองค์ประกอบคุณภาพชีวิตความจำเป็นพื้นฐานของสังคมไทยจะ
ได้รับการพัฒนาไปบ้างแล้วก็ตาม แต่หมู่บ้านนี้ก็จำเป็นต้องพัฒนาอีกมาก ตามที่สำนักงานคณะ
กรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2528-2530 : 2) ได้ระบุว่าการดำรงชีวิต
ของมนุษย์ในระดับที่เหมาะสมตามความจำเป็นพื้นฐานในสังคมหนึ่ง ๆ ในช่วงเวลาหนึ่ง ๆ องค์
ประกอบของความจำเป็นพื้นฐานที่เหมาะสมอย่างน้อยก็จะมีอาหารที่เพียงพอ มีเครื่องนุ่งห่ม
มีที่อยู่อาศัยที่เหมาะสม มีสุขภาพกายและจิตใจดี ได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความปลอดภัยใน
ชีวิตและทรัพย์สิน รวมทั้งได้รับบริการพื้นฐานที่จำเป็นทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมเพื่อประกอบ
การดำรงชีวน้อย่างยุติธรรม องค์ประกอบที่บ่งชี้ถึงคุณภาพชีวิตที่ดีของสังคมปัจจุบันคือ องค์ประกอบ
คุณภาพชีวิตตามความจำเป็นพื้นฐาน (จปร) ของสังคมไทยมี 8 ข้อคือ อาหารดี มีบ้านอาศัย

เลขทะเบียน 64075 เลขหมู่
สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ศึกษานามัยถ้วนทั่ว ครอบครัวปลอดภัย ได้ผลผลิตดี ไม่มีลูกมาก อยากร่วมพัฒนา และพาไปสู่
คุณธรรม

ตาราง 6 จำนวนและเปอร์เซ็นต์ของผู้ให้ข้อมูลตามลักษณะทางเศรษฐกิจของครอบครัว

ลักษณะทางเศรษฐกิจ	จำนวน (ครอบครัว) (N=101)	เปอร์เซ็นต์
รายได้ของครอบครัว (บาท)		
4,500 - 23,540 บาทต่อปี	49	48.51
23,541 - 42,580 บาทต่อปี	31	30.70
42,581 - 61,620 บาทต่อปี	15	14.85
61,621 - 80,660 บาทต่อปี	1	0.99
มากกว่า 80,661 บาทต่อปี	5	4.95
$\mu = 29,196.74$	$\sigma = 20,621.97$	$R = 19,040$
จำนวนแรงงาน (คน)		
น้อย (น้อยกว่า 2 คน)	21	20.79
ปานกลาง (2 คน)	47	46.54
มาก (มากกว่า 2 คน)	33	32.67
ระดับความเป็นอยู่		
ต่ำ (29-43 คะแนน)	43	42.57
ปานกลาง (44-58 คะแนน)	30	29.70
สูง (59-74 คะแนน)	28	27.73

ลักษณะทางสังคมและจิตวิทยาของผู้ให้ข้อมูล

1. การเป็นสมาชิกในองค์กรของชุมชน หมายถึง ความรับผิดชอบการเข้าไปมีส่วนร่วมในการทำงานหรือกิจกรรมของชุมชน ตลอดจนจำนวนองค์กรซึ่งร่วมเป็นสมาชิกและตำแหน่งในองค์กรที่ได้รับ ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้จัดแบ่งการเป็นสมาชิกในองค์กรของชุมชนดังนี้คือ

1.1 การเป็นสมาชิกองค์กร

ผลการวิจัยในตาราง 7 พบว่า มากกว่าครึ่งหนึ่งของผู้ให้ข้อมูล (57.43 เปอร์เซ็นต์) รายงานว่าเป็นสมาชิกในองค์กรของชุมชนและผู้ให้ข้อมูล 42.57 เปอร์เซ็นต์ ระบุว่าไม่ได้เป็นสมาชิกในองค์กรของชุมชน จากผลการวิจัยนี้สรุปได้ว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เป็นสมาชิกในองค์กรของชุมชน ซึ่งกล่าวได้ว่าเมื่อการประกอบอาชีพทางเกษตรในชนบทมีการเปลี่ยนแปลงไปจากการผลิตเพื่อบริโภคในครัวเรือนเป็นการผลิตเพื่อขาย ผู้ให้ข้อมูลก็จำเป็นต้องมีความร่วมมือกันมากขึ้น เพราะการเกษตรในลักษณะการผลิตเพื่อขายนั้นจำเป็นต้องอาศัยเงินทุนมาก ตลอดจนถึงการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต และความรู้ทางการเกษตรแผนใหม่ รวมทั้งการมีตลาดจำหน่ายที่แน่นอน และสามารถต่อรองได้จากปัจจัยต่าง ๆ ที่กล่าวมานี้ทำให้ผู้ให้ข้อมูลจำเป็นต้องมีการรวมกลุ่มช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

1.2 ปริมาณที่เป็นสมาชิกคือ ผู้วิจัยได้จัดแบ่งปริมาณกลุ่มให้ผู้ให้ข้อมูลระบุว่า เป็นสมาชิกกี่กลุ่ม ดังนี้ 1) เป็นสมาชิก 1 กลุ่ม 2) เป็นสมาชิก 2-3 กลุ่ม 3) เป็นสมาชิก 4 กลุ่มและมากกว่า ผลการวิจัยในตาราง 7 พบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ (74.14 เปอร์เซ็นต์) เป็นสมาชิก 1 กลุ่ม ส่วนผู้ให้ข้อมูล 24.14 เปอร์เซ็นต์เป็นสมาชิก 2-3 กลุ่ม และผู้ให้ข้อมูล 1.72 เปอร์เซ็นต์ เป็นสมาชิก 4 กลุ่มและมากกว่า นอกจากนั้นผลการวิจัยในตาราง 8 พบว่า ผู้ให้ข้อมูลที่เป็นสมาชิกเพียง 1 กลุ่มนั้น 44.83 เปอร์เซ็นต์เป็นสมาชิกกลุ่มฅาปนกิจศพ 25.87 เปอร์เซ็นต์เป็นสมาชิกกลุ่มลูกค้า ธ.ก.ส. และ 1.72 เปอร์เซ็นต์เป็นสมาชิกสหกรณ์การเกษตรแม่แตงกับกลุ่มเลี้ยงไก่ ส่วนผู้ให้ข้อมูลที่เป็นสมาชิก 2-3 กลุ่มนั้น 20.70 เปอร์เซ็นต์ เป็นสมาชิกกลุ่มฅาปนกิจศพกับกลุ่มลูกค้า ธ.ก.ส. และ 1.72 เปอร์เซ็นต์เป็นสมาชิกกลุ่มลูกค้า ธ.ก.ส. กับกลุ่มเกษตรกรและกลุ่มฅาปนกิจศพกับกลุ่มเลี้ยงไก่ สำหรับผู้ให้ข้อมูลที่เป็นสมาชิก

ลักษณะทางสังคมและจิตวิทยาของผู้ให้ข้อมูล

1. การเป็นสมาชิกในองค์กรของชุมชน หมายถึง ความรับผิดชอบการเข้าไปมีส่วนร่วมในการทำงานหรือกิจกรรมของชุมชน ตลอดจนจำนวนองค์กรซึ่งร่วมเป็นสมาชิกและตำแหน่งในองค์กรที่ได้รับ ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้จัดแบ่งการเป็นสมาชิกในองค์กรของชุมชนดังนี้คือ

1.1 การเป็นสมาชิกองค์กร

ผลการวิจัยในตาราง 7 พบว่า มากกว่าครึ่งหนึ่งของผู้ให้ข้อมูล (57.43 เปอร์เซ็นต์) รายงานว่าเป็นสมาชิกในองค์กรของชุมชนและผู้ให้ข้อมูล 42.57 เปอร์เซ็นต์ ระบุว่าไม่ได้เป็นสมาชิกในองค์กรของชุมชน จากผลการวิจัยนี้สรุปได้ว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เป็นสมาชิกในองค์กรของชุมชน ซึ่งกล่าวได้ว่าเมื่อการประกอบอาชีพทางเกษตรในชนบทมีการเปลี่ยนแปลงไปจากการผลิตเพื่อบริโภคในครัวเรือน เป็นการผลิตเพื่อขาย ผู้ให้ข้อมูลก็จำเป็นต้องมีความร่วมมือกันมากขึ้น เพราะการเกษตรในลักษณะการผลิตเพื่อขายนั้นจำเป็นต้องอาศัยเงินทุนมาก ตลอดจนถึงการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต และความรู้ทางการเกษตรแผนใหม่ รวมทั้งการมีตลาดจำหน่ายที่แน่นอน และสามารถต่อรองได้จากปัจจัยต่าง ๆ ที่กล่าวมานี้ทำให้ผู้ให้ข้อมูลจำเป็นต้องมีการรวมกลุ่มช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

1.2 ปริมาณที่เป็นสมาชิกคือ ผู้วิจัยได้จัดแบ่งปริมาณกลุ่มให้ผู้ให้ข้อมูลระบุว่า เป็นสมาชิกกี่กลุ่ม ดังนี้ 1) เป็นสมาชิก 1 กลุ่ม 2) เป็นสมาชิก 2-3 กลุ่ม 3) เป็นสมาชิก 4 กลุ่มและมากกว่า ผลการวิจัยในตาราง 7 พบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ (74.14 เปอร์เซ็นต์) เป็นสมาชิก 1 กลุ่ม ส่วนผู้ให้ข้อมูล 24.14 เปอร์เซ็นต์เป็นสมาชิก 2-3 กลุ่ม และผู้ให้ข้อมูล 1.72 เปอร์เซ็นต์ เป็นสมาชิก 4 กลุ่มและมากกว่า นอกจากนั้นผลการวิจัยในตาราง 8 พบว่า ผู้ให้ข้อมูลที่ เป็นสมาชิกเพียง 1 กลุ่มนั้น 44.83 เปอร์เซ็นต์เป็นสมาชิกกลุ่มอาชีพนากิจศพบ 25.87 เปอร์เซ็นต์เป็นสมาชิกกลุ่มลูกค้า ธ.ก.ส. และ 1.72 เปอร์เซ็นต์เป็นสมาชิกสหกรณ์การเกษตรแม่แตงกับกลุ่มเลี้ยงไก่ ส่วนผู้ให้ข้อมูลที่ เป็นสมาชิก 2-3 กลุ่มนั้น 20.70 เปอร์เซ็นต์ เป็นสมาชิกกลุ่มอาชีพนากิจศพบกับกลุ่มลูกค้า ธ.ก.ส. และ 1.72 เปอร์เซ็นต์เป็นสมาชิกกลุ่มลูกค้า ธ.ก.ส. กับกลุ่มเกษตรกรและกลุ่มอาชีพนากิจศพบกับกลุ่มเลี้ยงไก่ สำหรับผู้ให้ข้อมูลที่ เป็นสมาชิก

กลุ่ม 4 กลุ่มขึ้นไปมีเพียง 1.72 เปอร์เซ็นต์เท่านั้น คือเป็นสมาชิกกลุ่มอาชีพเกษตรกร กลุ่มลูกค้า ธ.ก.ส. กลุ่มเกษตรกรและกรรมการโรงเรียน

ผลการวิจัยนี้สรุปได้ว่าผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ (74.14 เปอร์เซ็นต์) เป็นสมาชิกกลุ่มเพียงกลุ่มเดียว และเป็นสมาชิกกลุ่มอาชีพเกษตรกร 44.83 เปอร์เซ็นต์ ซึ่งกล่าวได้ว่า ผู้ให้ข้อมูลในหมู่บ้านเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคมมากกว่ากลุ่มทางเศรษฐกิจ (25.87 เปอร์เซ็นต์ เป็นสมาชิกกลุ่มลูกค้า ธ.ก.ส.) การพัฒนาหมู่บ้านตามอุดมการณ์แผ่นดินธรรมแผ่นดินทองในการจัดตั้งกลุ่มเศรษฐกิจ จากผลการวิจัยของ พลศักดิ์ จิรไกรศิริ (2529 : 182) ระบุว่า ประชาชนในหมู่บ้านที่พัฒนามากเป็นสมาชิกกลุ่มทางเศรษฐกิจมากกว่าประชาชนในหมู่บ้านที่พัฒนาน้อย ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะชาวบ้านในหมู่บ้านที่พัฒนามากมีระดับการศึกษาค้นคว้าสูง การเข้าเป็นสมาชิกของกลุ่มเพื่อช่วยเหลือครอบครัวอื่นในกลุ่มถือเป็นการเสียสละอย่างหนึ่ง และถ้าหมู่บ้านใดมีการรวมกลุ่มมาก หมู่บ้านนั้นจะมีสิ่งทางเศรษฐกิจมากพอที่จะพัฒนา

1.3 ตำแหน่งที่ได้รับในกลุ่ม ผู้วิจัยได้จัดแบ่งตำแหน่งที่สมาชิกดำรงอยู่ในกลุ่มออกเป็น 3 สถานภาพคือ 1) เป็นสมาชิก 2) เป็นกรรมการกลุ่ม 3) เป็นหัวหน้ากลุ่ม ผลการวิจัยในตาราง 7 พบว่าผู้ให้ข้อมูลเกือบทั้งหมด (98.56 เปอร์เซ็นต์) เป็นเพียงสมาชิกกลุ่มเท่านั้น ส่วนผู้ให้ข้อมูล 1.72 เปอร์เซ็นต์ เป็นกรรมการกลุ่มและหัวหน้ากลุ่มซึ่งจากผลการวิจัยนี้กล่าวได้ว่า อาจจะเป็นเพราะเกษตรกรบ้านแม่ใจส่วนมากจบการศึกษาในระดับต่ำ ทำให้เป็นข้อจำกัดของตัวเกษตรกรเองในการเข้าไปเป็นกรรมการกลุ่มหรือหัวหน้ากลุ่ม เพราะว่าการดำรงตำแหน่งในสถานภาพเช่นนั้นตัวเกษตรกรเองจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในวิธีการบริหารกิจกรรมของกลุ่มตามวัตถุประสงค์และเข้าใจในระบบเงินทุนของกลุ่ม ระเบียบกลุ่ม รวมทั้งการจัดทำระเบียบและบัญชีของกลุ่มได้อย่างไม่มีปัญหา

1.4 เป้าหมายของครอบครัว หมายถึง จุดมุ่งหมายใด ๆ ที่ครอบครัวต้องการจะได้รับหรือต้องการจะมีหลังจากช่วงเวลาที่ได้ดำเนินการใด ๆ ไปในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้จัดแบ่งเป้าหมายของครอบครัวออกเป็น 2 ประการคือ

1.4.1 ลักษณะของเป้าหมาย ได้แก่ เป้าหมายพิเศษคือสิ่งที่ผู้ตอบต้องการมากที่สุดสำหรับครอบครัว เช่น ต้องการที่จะสามารถส่งบุตรทั้งหมดเข้าเรียนจนได้รับปริญญา เป้าหมายทั่วไปคือเป้าหมายที่ไม่ค่อยจะจำเพาะเจาะจงที่ผู้ตอบต้องการสำหรับครอบครัว เช่น การปรับปรุงสภาพชีวิตให้ดีขึ้น ผลการวิจัยในตาราง 7 พบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ (77.23 เปอร์เซ็นต์) ได้ระบุถึงเป้าหมายที่ครอบครัวต้องการคือ เป้าหมายทั่วไปซึ่งเป็นการปรับปรุงสภาพชีวิตให้ดีขึ้น และผู้ให้ข้อมูล 22.77 เปอร์เซ็นต์ ต้องการเป้าหมายพิเศษ คือการที่จะสามารถส่งบุตรทั้งหมดเข้าเรียนจนได้รับปริญญา ผลจากการวิจัยนี้กล่าวได้ว่า เกษตรกรในหมู่บ้านแม่โจ้ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้าง เนื่องจากไม่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง การประกอบอาชีพรับจ้างในภาคเกษตรนั้นก็มีรายได้ต่ำและรายได้ส่วนมากก็หมดไปกับการหาซื้ออาหารมารับประทานในแต่ละมื้อ ดังนั้นเมื่อสภาพชีวิตของเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเช่นนี้ ความต้องการปรับปรุงคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้นตามองค์ประกอบคุณภาพชีวิตตามความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) จึงเป็นสิ่งที่เกษตรกรบ้านแม่โจ้ปรารถนา

1.4.2 ระยะเวลาของเป้าหมาย ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้จัดแบ่งระยะเวลาของเป้าหมายออกเป็น 2 ระยะเวลาคือ เป้าหมายระยะสั้น ได้แก่ ช่วงเวลาที่ผู้ให้ข้อมูลต้องการจะบรรลุเป้าหมายหลังจากที่ให้สัมภาษณ์ไปเป็นเวลา 1 ปี เป้าหมายระยะยาว ได้แก่ ช่วงเวลาที่ผู้ให้ข้อมูลต้องการจะบรรลุเป้าหมายหลังจากที่ให้สัมภาษณ์ไปเป็นเวลา 1 ปี จนถึง 5 ปี ผลการวิจัยในตาราง 7 พบว่า เป้าหมายทั่วไปผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ (76.92 เปอร์เซ็นต์) ได้ระบุว่าต้องการปรับปรุงสภาพชีวิตให้ดีขึ้น ในระยะเวลา 1-5 ปีหลังจากที่ให้สัมภาษณ์ และผู้ให้ข้อมูล 23.08 เปอร์เซ็นต์ ต้องการปรับปรุงสภาพชีวิตให้ดีขึ้น ในระยะเวลา 1 ปี หลังจากให้สัมภาษณ์

สำหรับเป้าหมายพิเศษนั้นผู้ให้ข้อมูลส่วนมาก (95.65 เปอร์เซ็นต์) ได้ระบุว่าต้องการที่จะสามารถส่งบุตรทั้งหมดเข้าเรียนจนได้รับปริญญาภายในระยะเวลา 1-5 ปีหลังจากที่ให้สัมภาษณ์ และผู้ให้ข้อมูล 4.35 เปอร์เซ็นต์ต้องการที่จะสามารถส่งบุตรทั้งหมดเข้าเรียนจนได้รับปริญญาภายในระยะเวลา 1 ปี หลังจากให้สัมภาษณ์ ผลจากการวิจัยนี้สรุปได้ว่าเมื่อประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ไม่ดีและมีสภาพความเป็นอยู่ในระดับต่ำ ความต้องการของประชาชนก็จะ เป็นไปในลักษณะที่ต้องการจะยกระดับคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น และมีสภาพความเป็นอยู่ใน

ระดับสูงขึ้น โดยใช้การศึกษาของบุตร เป็นเป้าหมายเพื่อเปลี่ยนแปลงสภาพชีวิตของครอบครัว ซึ่งสอดคล้องกับที่ เรืองอุไร ศรีนิลทา (2529 : 155) ได้ระบุว่าเป้าหมายของครอบครัวนั้น ย่อมเป็นสิ่งที่ครอบครัวถือว่าเป็นอันช่วยให้ชีวิตครอบครัวมีคุณค่าสูงสุด ด้วยเหตุที่มีความต้องการ โดยธรรมชาติ และค่านิยมที่คล้ายคลึงกัน แต่อย่างไรก็ตาม นำชัย ทนผล (2529 : 28) ก็ได้ ระบุว่าในแนวทางและหลักการของการพัฒนานั้น บุคคลที่มีความปรารถนาสูงนั้นมักเป็นบุคคลที่ ยอมรับนวัตกรรมใหม่ ๆ ได้เร็ว และอยากจะเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมที่ตนเองคิดว่าดีมี ประโยชน์ในการพัฒนาตนเองและชุมชนของตน

ตาราง 7 จำนวนและเปอร์เซ็นต์ของผู้ให้ข้อมูลตามจิตวิทยาสังคม

จิตวิทยาสังคม	จำนวน (ครอบครัว) (N=101)	เปอร์เซ็นต์
การเป็นสมาชิกกลุ่ม		
ไม่เป็นสมาชิกกลุ่ม	43	42.57
เป็นสมาชิกกลุ่ม	58	57.43
ปริมาณที่เข้าร่วมเป็นสมาชิก		
1 กลุ่ม	43	74.14
2-3 กลุ่ม	14	24.14
4 กลุ่มขึ้นไป	1	1.72
ตำแหน่งในกลุ่ม		
สมาชิก	56	96.56
กรรมการกลุ่ม	1	1.72
หัวหน้ากลุ่ม	1	1.72
เป้าหมายของครอบครัว		
เป้าหมายทั่วไป	78	77.23
เป้าหมายพิเศษ	23	22.77

ตาราง 7 (ต่อ)

จิตวิทยาลังคม	จำนวน (ครอบครัว)	เปอร์เซ็นต์
	(N=101)	
ระยะเวลาของเป้าหมาย		
เป้าหมายทั่วไป		
ระยะเวลาสั้น	18	23.08
ระยะเวลายาว	60	76.92
เป้าหมายพิเศษ		
ระยะเวลาสั้น	1	4.35
ระยะเวลายาว	22	95.65

ตาราง 8 จำนวนและเปอร์เซ็นต์ผู้ให้ข้อมูลตามกลุ่มต่าง ๆ ที่รายงานว่าเป็นสมาชิก

กลุ่ม	จำนวน (ครอบครัว)	เปอร์เซ็นต์
	(N=58)	

ปริมาณที่เข้าเป็นสมาชิก 1 กลุ่ม

- ฃาปนกิจศพ	26	44.83
- กลุ่มลูกค้ำ ฐ.ก.ส.	15	25.87
- สหกรณ์การเกษตรแม่แตง	1	1.72
- กลุ่มเลี้ยงไก่	1	1.72

ปริมาณที่เข้าร่วมเป็นสมาชิก 2-3 กลุ่ม

- ฃาปนกิจศพและกลุ่มลูกค้ำ ฐ.ก.ส.	12	20.70
- กลุ่มลูกค้ำ ฐ.ก.ส. และกลุ่มเกษตรกร	1	1.72
- ฃาปนกิจศพและกลุ่มเลี้ยงไก่	1	1.72

ตาราง 8 (ต่อ)

กลุ่ม	จำนวน (ครอบครัว) เปอร์เซ็นต์ (N=58)
ปริมาณที่เข้าร่วมเป็นสมาชิก 4 กลุ่มขึ้นไป	
- ฌาปนกิจศพและกลุ่มลูกค้า ธ.ก.ส. กลุ่มเกษตรกรและกรรมการโรงเรียน	1 1.72

ตอน 2 การดำเนินกิจกรรมของครอบครัวเกษตรกรในด้านที่เกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน

การดำเนินกิจกรรมของครอบครัวเกษตรกรในด้านที่เกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนนั้น ผู้วิจัยได้ศึกษาในกิจกรรมที่เกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนจำนวน 4 กิจกรรมคือ 1) กิจกรรมการวางแผนครอบครัว 2) กิจกรรมการดูแลสุขภาพและโภชนาการ 3) กิจกรรมการใช้สินเชื่อและการชำระคืน 4) กิจกรรมการผลิตในฟาร์ม สำหรับกิจกรรมต่าง ๆ ที่ศึกษานั้นมีรายละเอียดดังนี้คือ

1. กิจกรรมการวางแผนครอบครัว ประกอบด้วยลักษณะ 4 ลักษณะคือ 1) จำนวนบุตร 2) ระยะห่างของการมีบุตร หรือ ไม่มีระยะห่างเลย 3) ระยะที่ไม่ต้องการมีบุตรแล้ว และ 4) วิธีการต่าง ๆ ในการคุมกำเนิด

2. กิจกรรมการดูแลสุขภาพและโภชนาการ ได้แก่ 1) การกำหนดปริมาณสารอาหารในการประกอบอาหารแต่ละมื้อ 2) การเลี้ยงสัตว์และการปลูกผักเพื่อใช้เป็นอาหารในครอบครัว 3) การจัดเตรียมอาหารว่างสำหรับครอบครัว และ 4) การตรวจสุขภาพของสมาชิกในครอบครัว

3. กิจกรรมการใช้สินเชื่อและการชำระคืน ประกอบด้วย 1) การกำหนดการใช้สินเชื่อ 2) แหล่งที่มาของสินเชื่อ 3) ปริมาณของสินเชื่อ และ 4) การชำระคืนสินเชื่อ

4. กิจกรรมการผลิตในฟาร์ม ได้แก่ 1) พันธุ์พืชที่จะปลูก 2) พื้นที่ที่จะปลูกพืชแต่ละชนิด 3) ระยะเวลาที่จะปลูก 4) ชนิดของปุ๋ยที่ใช้ 5) วิธีการป้องกันและการใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูพืช และ 6) ระยะเวลาเก็บเกี่ยว

สำหรับการดำเนินกิจกรรมของครอบครัวเกษตรกรในด้านที่เกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน จำนวน 4 กิจกรรมที่กล่าวมาแล้วนั้น ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลทั้งชายและหญิง โดยให้ผู้ให้ข้อมูลตอบคำถามจากหัวข้อการดำเนินกิจกรรมแต่ละกิจกรรม ซึ่งลักษณะของการดำเนินกิจกรรมนั้นเป็นลักษณะการปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติ และลักษณะของความร่วมมือกันและไม่มีความร่วมมือกันในแต่ละกิจกรรมเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของสมาชิกในครัวเรือน ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการวัดการดำเนินกิจกรรมตามคำนิยามของการดำเนินกิจกรรมของครอบครัว ที่ได้ระบุรายละเอียดไว้ในนิยามศัพท์ปฏิบัติการ โดยการให้คะแนนดังนี้คือ กิจกรรมที่มีความร่วมมือกันให้ 2 คะแนน และกิจกรรมที่ไม่มีความร่วมมือกันให้ 1 คะแนน ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้คือ

1. กิจกรรมการวางแผนครอบครัว

1.1 จำนวนบุตร ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้จัดแบ่งจำนวนบุตรของผู้ให้ข้อมูลออกเป็น 3 กลุ่มคือ 1) จำนวนบุตร 1-2 คน 2) จำนวนบุตร 3-4 คน 3) จำนวนบุตรมากกว่า 4 คน ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าผู้ให้ข้อมูลมากกว่าครึ่งหนึ่ง (57.43 เปอร์เซ็นต์) มีจำนวนบุตรมากกว่า 4 คน ส่วนผู้ให้ข้อมูล 15.84 เปอร์เซ็นต์มีจำนวนบุตร 3-4 คน และผู้ให้ข้อมูล 12.87 เปอร์เซ็นต์มีจำนวนบุตร 1-2 คน ผู้ให้ข้อมูลมีจำนวนบุตรโดยเฉลี่ย 4 คน และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.60 (ตาราง 9) ผลจากการวิจัยนี้พอที่จะชี้ให้เห็นได้ว่า ในอดีตนั้นสตรีวัยเจริญพันธุ์หมู่บ้านนี้มีอยู่สูง และไม่ค่อยมีความรู้ความเข้าใจในวิธีการคุมกำเนิดอย่างเช่นในปัจจุบัน ดังนั้นจึงทำให้สตรีเหล่านั้นมีบุตร 5-9 คน ซึ่งสอดคล้องกับศูนย์ประมวลข่าวสารการอนามัยครอบครัว กองอนามัย กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข (2533 : 8) ที่ได้ระบุไว้ในอดีตประเทศไทยมีอัตราเจริญพันธุ์รวมยอดสูงมาก ดังรายงานของโครงการวิจัยการสำรวจการเปลี่ยนแปลงประชากรครั้งที่ 1 พ.ศ. 2507-2508 ที่พบว่าสตรีไทยในขณะนั้นมีจำนวนบุตรโดยเฉลี่ยถึง 6 คน

1.2 ระยะห่างของการมีบุตรหรือไม่มีระยะห่างเลย ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้จัดแบ่งระยะห่างของการมีบุตรของผู้ให้ข้อมูลออกเป็น 3 ระยะคือ 1) ระยะห่าง 1 ปี 2) ระยะห่าง 2-3 ปี 3) ระยะห่างมากกว่า 3 ปี ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในตาราง 7 พบว่า ผู้ให้ข้อมูลกลุ่มใหญ่ (34.48 เปอร์เซ็นต์) ระบุว่าไม่มีระยะห่างของการมีบุตรเลย รองลงมา 31.03 เปอร์เซ็นต์มีระยะห่างมากกว่า 3 ปี และผู้ให้ข้อมูล 24.14 เปอร์เซ็นต์ มีระยะห่าง 2-3 ปี ผลการวิจัยนี้สรุปได้ว่า ผู้ให้ข้อมูลกลุ่มใหญ่ไม่มีระยะห่างของการมีบุตรเลย จึงอาจกล่าวได้ว่าสตรีวัยเจริญพันธุ์เหล่านั้นเมื่อมีครอบครัวแล้ว ไม่ได้มีการวางแผนครอบครัวจึงมีบุตรมาก และในขณะที่เดียวกันก็จะทำให้มีจำนวนบุตรโดยเฉลี่ยต่อสตรีหนึ่งคนเพิ่มมากขึ้นด้วย และจำนวนบุตรโดยเฉลี่ยต่อครอบครัวเพิ่มมากขึ้นเช่นกัน นินทิพย์ บริบูรณ์สุข (2528 : 33) ได้ระบุว่าถ้าสตรีได้เรียนรู้เรื่องการวางแผนครอบครัว ก็จะสามารถกำหนดระยะเวลาและจำนวนบุตรได้ตามความต้องการและตามกำลังทรัพยากรที่มีให้พอเหมาะกับความสามารภที่จะเลี้ยงดูให้บุตรมีคุณภาพชีวิตได้ ซึ่งสอดคล้องกับ James Truscull ในศูนย์ประมวลข่าวสารอนามัยครอบครัว กองอนามัย กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข (2533 : 14) ที่ระบุว่า การเลื่อนระยะเวลาการมีบุตรคนแรกและเพิ่มช่วงห่างระหว่างตั้งครรภ์สามารถลดอัตราเพิ่มประชากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.3 ระยะช่วงอายุที่ไม่ต้องการมีบุตร ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้จัดแบ่งระยะช่วงอายุที่ไม่ต้องการมีบุตรของผู้ให้ข้อมูลออกเป็น 3 ช่วงอายุคือ 1) ไม่ต้องการบุตรแล้วก่อนอายุ 30 ปี 2) ไม่ต้องการบุตรแล้วช่วงอายุ 31-40 ปี 3) ไม่ต้องการบุตรแล้วช่วงอายุมากกว่า 40 ปี ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูล (ตาราง 9) พบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนมาก (78.16 เปอร์เซ็นต์) ไม่ต้องการมีบุตรแล้วก่อนอายุ 30 ปี ส่วนผู้ให้ข้อมูล 16.09 เปอร์เซ็นต์ไม่ต้องการมีบุตรแล้วช่วงอายุ 31-40 ปี และผู้ให้ข้อมูล 5.75 เปอร์เซ็นต์ไม่ต้องการมีบุตรแล้วช่วงอายุมากกว่า 40 ปี

สำหรับการตัดสินใจในระยะช่วงอายุที่ไม่ต้องการมีบุตร ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ (72.41 เปอร์เซ็นต์) ระบุว่ามีความร่วมมือกันระหว่างสามีและภรรยา ส่วนผู้ให้ข้อมูล 27.59 เปอร์เซ็นต์ รายงานว่าไม่มีความร่วมมือกันระหว่างสามีและภรรยา (ตาราง 9) จากผลการวิจัยนี้สรุปได้ว่าสามีภรรยาส่วนใหญ่ไม่ต้องการบุตรแล้ว ก่อนอายุ 30

ปีและมีการตัดสินใจปรึกษาหารือกันในลักษณะมีความร่วมมือกัน ซึ่งอาจจะเป็นเพราะว่าสตรีในวัยเจริญพันธุ์เหล่านั้นมีครอบครัวในขณะที่อายุยังน้อย และมีลูกมากแล้วก่อนอายุ 30 ปี จึงตัดสินใจเลิกมีบุตร เพราะว่าถ้ามีลูกอีกก็เข้าทำงานเองที่กล่าวว่า "ลูกมากก็จะยากจน"

1.4 วิธีการคุมกำเนิดที่ใช้ ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้จัดแบ่งวิธีการคุมกำเนิดของผู้ให้ข้อมูลที่ใช้ออกเป็น 1) ไม่เคยใช้ 2) ใช้การคุมกำเนิดด้วยวิธีต่าง ๆ เช่น ใส่ห่วง ใช้ถุงยางอนามัย ยาเม็ดคุมกำเนิด การทำหมันและยาฉีดคุมกำเนิด ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูล (ตาราง 9) พบว่าผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ (65.35 เปอร์เซ็นต์) ระบุว่าใช้การคุมกำเนิดด้วยวิธีต่าง ๆ และผู้ให้ข้อมูล 34.63 เปอร์เซ็นต์ไม่เคยใช้การคุมกำเนิดด้วยวิธีต่าง ๆ

สำหรับการใช้การคุมกำเนิดด้วยวิธีต่าง ๆ นั้น ผลการวิเคราะห์ข้อมูล (ตาราง 9) พบว่ามากกว่าครึ่งหนึ่งของผู้ให้ข้อมูล (56.06 เปอร์เซ็นต์) ระบุว่าใช้ยาเม็ดคุมกำเนิด รองลงมา 24.24 เปอร์เซ็นต์ทำหมัน และ 18.18 เปอร์เซ็นต์ใช้ยาฉีดคุมกำเนิด ส่วนการตัดสินใจในวิธีการคุมกำเนิดนั้นผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ (72.73 เปอร์เซ็นต์) ระบุว่าไม่มีความร่วมมือกันระหว่างสามีและภรรยา ส่วนผู้ให้ข้อมูล 27.27 เปอร์เซ็นต์ รายงานว่ามีความร่วมมือกันระหว่างสามีและภรรยา จากผลการวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่าสตรีวัยเจริญพันธุ์ในปัจจุบันหลังจากมีครอบครัวแล้วก็มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการคุมกำเนิดและนำวิธีการคุมกำเนิดไปใช้ด้วยแต่อย่างไรก็ตามผู้ชายก็จะมีส่วนสำคัญตัดสินใจในวิธีการคุมกำเนิดด้วยเช่นกัน (72.73 เปอร์เซ็นต์ร่วมมือกัน) ซึ่งสอดคล้องกับศูนย์ประมวลข่าวสารการอนามัยครอบครัว กองอนามัยครอบครัว กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข (2533 : 18) ที่ได้ระบุว่าถ้าไม่คำนึงว่าฝ่ายใดจะใช้วิธีคุมกำเนิดจริง ๆ แล้ว ผู้ชายมักจะมีส่วนสำคัญในการตัดสินใจเกี่ยวกับการตั้งครรภ์และวางแผนครอบครัว การศึกษาในฮ่องกง อินโดนีเซีย และไทย พบว่าทัศนคติของคู่สมรมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของสตรีในการจะใช้วิธีการวางแผนครอบครัว

ตาราง 9 จำนวนและเปอร์เซ็นต์ของผู้ให้ข้อมูลตามลักษณะการดำเนินงานกิจกรรมของครอบครัว
เกษตรกรในกิจกรรมการวางแผนครอบครัว

กิจกรรมการวางแผนครอบครัว	จำนวน (ครอบครัว)	เปอร์เซ็นต์ (N=101)
จำนวนบุตร		
ไม่มีบุตรเลย	14	13.86
บุตร 1 - 2 คน	13	12.87
บุตร 3 - 4 คน	16	15.84
บุตรมากกว่า 4 คน	58	57.43
$\mu = 4.76 \quad \sigma = 1.60$		
ระยะห่างของการมีบุตร		
ไม่มีระยะห่างเลย	30	34.48
ระยะห่าง 1 ปี	9	10.35
ระยะห่าง 2 - 3 ปี	21	24.14
ระยะห่างมากกว่า 3 ปี	27	31.03
ระยะช่วงอายุที่ไม่ต้องการมีบุตร		
ก่อนอายุ 30 ปี	68	78.16
อายุ 31 - 40 ปี	14	16.09
อายุมากกว่า 40 ปี	5	5.75
การตัดสินใจในระยะช่วงอายุที่ไม่ต้องการมีบุตร		
มีความร่วมมือกัน	63	72.41
ไม่มีความร่วมมือกัน	24	27.59
วิธีการคุมกำเนิด		
เคยใช้	66	65.35
ไม่เคยใช้	35	34.65

ตาราง 9 (ต่อ)

กิจกรรมการวางแผนครอบครัว	จำนวน (ครอบครัว)	เปอร์เซ็นต์ (N=101)
การตัดสินใจในวิธีการคุมกำเนิด		
มีความร่วมมือกัน	18	27.27
ไม่มีความร่วมมือกัน	48	72.73
การใช้วิธีคุมกำเนิด		
ยาเม็ดคุมกำเนิด	37	56.06
การใส่ห่วง	1	1.52
การทำหมัน	16	24.24
ยาฉีดคุมกำเนิด	12	18.18

2. กิจกรรมการดูแลสุขภาพและโภชนาการ

2.1 การกำหนดปริมาณสารอาหารในการประกอบอาหารแต่ละมื้อ ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้จัดแบ่งการกำหนดปริมาณสารอาหารในการประกอบอาหารแต่ละมื้อของผู้ให้ข้อมูลออกเป็น 4 ประการคือ 1) ไม่คำนึงถึงปริมาณสารอาหารเลย 2) คำนึงถึงสิ่งที่เป็นที่นิยมและสิ่งที่ไม่เป็นประโยชน์ 3) คำนึงถึงแต่สิ่งที่เห็นว่าอร่อย 4) คำนึงถึงปริมาณสารอาหารต่าง ๆ ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูล (ตาราง 10) พบว่าผู้ให้ข้อมูลกลุ่มใหญ่ (41.59 เปอร์เซ็นต์) ระบุว่าไม่ได้คำนึงถึงปริมาณสารอาหารต่าง ๆ ในการประกอบอาหารแต่ละมื้อเลย ส่วนผู้ให้ข้อมูลอีก 22.77 เปอร์เซ็นต์คำนึงถึงแต่สิ่งที่เห็นว่าอร่อยและคำนึงถึงสารอาหารต่าง ๆ ด้วย และผู้ให้ข้อมูล 12.87 เปอร์เซ็นต์ คำนึงถึงสิ่งที่เป็นที่นิยมและสิ่งที่ไม่เป็นประโยชน์ สำหรับการตัดสินใจในการกำหนดปริมาณสารอาหารในการประกอบอาหารแต่ละมือนั้น ผู้ให้ข้อมูลส่วนมาก (89.11 เปอร์เซ็นต์) ระบุว่าไม่มีความร่วมมือกันระหว่างสามีและภรรยา และผู้ให้ข้อมูล 10.89 เปอร์เซ็นต์รายงานว่ามีความร่วมมือกันระหว่างสามีและภรรยา จากผลการวิจัยนี้สรุป

ได้ว่า พฤติกรรมการกินของชาวชนบทที่มีความเป็นอยู่ในระดับต่ำนั้นจะเป็นตัวชี้ถึงภาวะโภชนาการได้อย่างชัดเจน (41.95 เปอร์เซ็นต์ไม่ได้คำนึงปริมาณสารอาหารต่าง ๆ ในการประกอบอาหารแต่ละมื้อเลย) ความเชื่อ ประเพณี และวัฒนธรรมของท้องถิ่นของภาคอาจจะทำให้พฤติกรรมการกินเป็นไปตามที่นิยมและความอ้อยอิ่งเท่านั้น โดยไม่ได้คำนึงถึงธาตุอาหารต่าง ๆ เลย นอกจากนั้นครอบครัวในชนบท ชาวชนบทคงจะมีทัศนคติแบบคนไทยโบราณว่าการประกอบอาหารในครัวเรือนนั้นเป็นหน้าที่ของผู้หญิง เท่านั้นรวมทั้งการจัดซื้อหาอาหารด้วย (89.11 เปอร์เซ็นต์ไม่มีความร่วมมือกันระหว่างสามีและภรรยา) ในโครงการศึกษาพฤติกรรมการกินของคนไทยภาคเหนือตอนบนระยะที่ 1 (2528-2529) ยี่งยง เทาประเสริฐ (2529 : 41) ได้ระบุว่า การพัฒนาให้มีโภชนาการดีโดยมุ่งพัฒนาความเชื่อ พฤติกรรมการกินจึงจำเป็นต้องอาศัยการพัฒนาพร้อมกันหลาย ๆ ด้าน นั่นคือจัดโอกาสให้เรียนรู้เพื่อให้มีประสบการณ์โดยสอดคล้องกับประเพณี วัฒนธรรม จัดให้มีบริการสาธารณสุขอย่างเพียงพอ เพื่อเป็นหลักประกันในความปลอดภัย ตลอดจนเสริมให้มีรายได้และอาหารเพียงพอต่อความต้องการขั้นพื้นฐาน

2.2 การเลี้ยงสัตว์และปลูกผักเพื่อบริโภค ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้จัดการเลี้ยงสัตว์และปลูกผักเพื่อบริโภคออกเป็น 5 ประการคือ 1) ไม่เคยมีการเลี้ยงสัตว์หรือปลูกผักเลย 2) มีการเลี้ยงสัตว์และปลูกผักไว้สำหรับกินเมื่อมีงานเทศกาลเท่านั้น 3) มีการเลี้ยงสัตว์และปลูกผักไว้เพื่อขายเท่านั้น 4) มีการเลี้ยงสัตว์และปลูกผักไว้เพียงพอสำหรับความต้องการของครอบครัว 5) มีการเลี้ยงสัตว์และปลูกผักไว้สำหรับความต้องการของครอบครัวและเพื่อขาย ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูล (ตาราง 10) ผู้ให้ข้อมูลมากกว่าครึ่งหนึ่ง (51.49 เปอร์เซ็นต์) มีการเลี้ยงสัตว์และปลูกผักไว้สำหรับกินเมื่อมีงานเทศกาลเท่านั้น ส่วนผู้ให้ข้อมูล 34.65 เปอร์เซ็นต์ ไม่เคยมีการเลี้ยงสัตว์หรือปลูกผักเลย และผู้ให้ข้อมูล 12.87 เปอร์เซ็นต์มีการเลี้ยงสัตว์และปลูกผักไว้เพียงพอสำหรับความต้องการของครอบครัว สำหรับการตัดสินใจในการเลี้ยงสัตว์ และปลูกผักเพื่อการบริโภคผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่าผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ (57.58 เปอร์เซ็นต์) ระบุว่าไม่มีความร่วมมือกันระหว่างสามีและภรรยา ส่วนผู้ให้ข้อมูล 42.42 เปอร์เซ็นต์รายงานว่ามีความร่วมมือกันระหว่างสามีและภรรยา (ตาราง 8) จากผลการวิจัยนี้สรุปได้ว่าผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีการเลี้ยงสัตว์และปลูกผักไว้กิน เมื่อมีงานเทศกาลเท่านั้นจึงสามารถจะกล่าวได้ว่าหมู่บ้านที่อยู่ใกล้กับป่าสงวนความอุดมสมบูรณ์ของพืชพรรณตามธรรมชาติและสัตว์ป่ายังมีอยู่ ดังนั้นการเลี้ยงสัตว์และปลูกผักเพื่อบริโภคจึงไม่ค่อยจะเป็นที่นิยมของผู้ให้ข้อมูลประกอบ

กับลักษณะของการตั้งบ้านเรือนของชาวภาคเหนือมักจะอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่ม ซึ่งอาจจะทำให้มีพื้นที่สำหรับการปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์ภายในบริเวณบ้านเรือนมีน้อยก็ได้

2.3 การจัดเตรียมอาหารว่างสำหรับครอบครัว ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้จัดแบ่งการจัดเตรียมอาหารว่างสำหรับครอบครัวของผู้ให้ข้อมูลออกเป็น 4 ประการคือ 1) ไม่เคยปรุงอาหารว่างเลย 2) ซื้อจากร้านค้า 3) ปรุงเองบ้างเป็นครั้งคราวตามความต้องการของครอบครัว 4) ปรุงอยู่เสมอตามความต้องการของครอบครัว ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูล (ตาราง 10) พบว่าผู้ให้ข้อมูลเกือบทั้งหมด (91.09 เปอร์เซ็นต์) มีการปรุงอาหารว่างสำหรับครอบครัวบ้างเป็นครั้งคราว ส่วนผู้ให้ข้อมูล 6.93 เปอร์เซ็นต์ไม่เคยปรุงอาหารว่างสำหรับครอบครัวและผู้ให้ข้อมูล 0.99 เปอร์เซ็นต์ซื้อจากร้านค้าและปรุงอาหารว่างสำหรับครอบครัวอยู่เสมอ สำหรับการตัดสินใจในการจัดเตรียมอาหารว่างสำหรับครอบครัวนั้น ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าผู้ให้ข้อมูลส่วนมาก (81.19 เปอร์เซ็นต์) ระบุว่าไม่มีความร่วมมือกันระหว่างสามีภรรยาและลูก ส่วนผู้ให้ข้อมูล 11.88 เปอร์เซ็นต์รายงานว่ามีความร่วมมือกันระหว่างสามีภรรยา (ตาราง 10) จากผลการวิจัยนี้ได้กล่าวได้ว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนมากประกอบอาหารว่างสำหรับครอบครัวบ้างเป็นครั้งคราว ซึ่งสามารถกล่าวได้ว่าหมู่บ้านของครอบครัวเกษตรกรที่อยู่ในชนบทห่างไกลจากชุมชนเมือง การคมนาคมระหว่างหมู่บ้านกับเมืองไม่ค่อยจะสะดวก การจัดซื้ออาหารว่างจากร้านค้าในตลาดมาบริโภคจึงมีน้อยทำให้ต้องมีการจัดเตรียมอาหารว่างสำหรับครอบครัวเอง

2.4 การตรวจสอบสุขภาพของสมาชิกในครอบครัว ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้จัดแบ่งการตรวจสอบสุขภาพของสมาชิกในครอบครัวผู้ให้ข้อมูลออกเป็น 1) ไม่เคยไปตรวจเลย 2) มีการตรวจสอบสุขภาพทั้งเด็กและผู้ใหญ่ในครอบครัวเป็นประจำทุกปี จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล (ตาราง 10) พบว่า ผู้ให้ข้อมูลเกือบทั้งหมด (99.01 เปอร์เซ็นต์) ไปตรวจสุขภาพเมื่อป่วย และผู้ให้ข้อมูล 0.99 เปอร์เซ็นต์ ไปตรวจเมื่อมีประกาศจากสำนักงานสาธารณสุขอำเภอ สำหรับหน่วยงานที่ผู้ให้ข้อมูลไปรับการตรวจสุขภาพนั้น ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตาราง 10 พบว่า ผู้ให้ข้อมูล 51.49 เปอร์เซ็นต์ ไปรับการตรวจสุขภาพที่สถานีอนามัยตำบล ส่วนผู้ให้ข้อมูล 25.4 เปอร์เซ็นต์ไปรับการตรวจสุขภาพที่สถานีอนามัยตำบล โรงพยาบาลประจำอำเภอ โรงพยาบาลนครพนังค์ และโรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ และมีผู้ให้ข้อมูล 12.89 เปอร์เซ็นต์ ไปรับ

การตรวจสอบสุขภาพที่โรงพยาบาลประจำอำเภอ โรงพยาบาลนครนิงค์ และโรงพยาบาลมหาราช นครเชียงใหม่ แต่มีผู้ให้ข้อมูลจำนวนน้อย 8.91 เปอร์เซ็นต์ และ 0.99 เปอร์เซ็นต์ ไปรับการตรวจสอบสุขภาพที่โรงพยาบาลประจำอำเภอและโรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ ตามลำดับ สำหรับการตัดสินใจในการไปตรวจสอบสุขภาพนั้น ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนมาก (80.20 เปอร์เซ็นต์) ระบุว่าไม่มีความร่วมมือกันระหว่างสามีและภรรยา ส่วนผู้ให้ข้อมูล 19.20 เปอร์เซ็นต์ รายงานว่ามีความร่วมมือกันระหว่างสามีและภรรยา จากผลการวิจัยนี้สรุปได้ว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนมากไปตรวจสอบสุขภาพเมื่อป่วย และส่วนใหญ่ไปรับการตรวจสอบสุขภาพที่สถานอนามัยตำบล ดังนั้นสามารถกล่าวได้ว่า ครอบครัวเกษตรกรให้ความสำคัญเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพอย่างมาก การดูแลสุขภาพร่างกายจะกระทำเมื่อป่วยเท่านั้นนั้นแสดงว่าองค์ประกอบคุณภาพชีวิตตามความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) ของสังคมไทย ข้อที่กล่าวว่าประชาชนมีโอกาสเข้าถึงบริการสังคมขั้นพื้นฐานที่จำเป็นแก่การดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ (ศึกษาอนามัยถ้วนทั่ว) ซึ่งมีตัวชี้วัดข้อหนึ่งคือครอบครัวได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ อาหารการกิน สุขภาพอนามัย กฎหมายชาวบ้านเมืองอย่างน้อยเดือนละครั้งนั้นจะต้องได้รับการปฏิบัติและพัฒนาอย่างจริงจัง

สำหรับการไปตรวจสอบสุขภาพนั้นครอบครัวเกษตรกรซึ่งมีระดับความเป็นอยู่ต่ำมักจะเลือกใช้บริการจากสถานพยาบาลใกล้บ้านก่อน นั่นคือ สถานีอนามัยตำบล ต่อจากนั้นถ้าหากว่าอาการเจ็บป่วยนั้นรุนแรงขึ้นสถานีอนามัยตำบลก็จะส่งตัวมายัง โรงพยาบาลประจำอำเภอ และถ้าผู้ป่วยมีอาการหนักมากโรงพยาบาลประจำอำเภอก็จะส่งตัวมายัง โรงพยาบาลนครนิงค์หรือโรงพยาบาลมหาราชตามลำดับ แต่อย่างไรก็ตามครอบครัวเกษตรกรที่มีอาการป่วยด้วยโรคเฉพาะอย่างเช่น โรคไต โรคกระดูกก็จะมารับการตรวจรักษาที่โรงพยาบาลนครนิงค์หรือโรงพยาบาลมหาราชโดยตรงด้วยตนเองก็มี

ตาราง 10 จำนวนและเปอร์เซ็นต์ผู้ให้ข้อมูลตามลักษณะการดำเนินกิจกรรมของครอบครัว
เกษตรกรในกิจกรรมการดูแลสุขภาพและโภชนาการ

กิจกรรมการดูแลสุขภาพและ โภชนาการ	จำนวน (ครอบครัว) (N=101)	เปอร์เซ็นต์
การกำหนดปริมาณสารอาหาร ในการประกอบอาหารแต่ละมื้อ		
ไม่คำนึงถึงเลย	42	41.59
คำนึงถึงสิ่งที่ เป็นที่นิยมและสิ่งที่ไม่มีประโยชน์	13	12.87
คำนึงถึงแต่สิ่งที่ เห็นว่าอร่อย	23	22.77
คำนึงถึงธาตุอาหารต่าง ๆ	23	22.77
การตัดสินใจ ในการกำหนดปริมาณสารอาหาร ในการประกอบอาหารแต่ละมื้อ		
มีความร่วมมือกัน	11	10.89
ไม่มีความร่วมมือกัน	90	89.11
การเลี้ยงสัตว์และปลูกผัก เพื่อบริโภค		
ไม่เคยเลี้ยงหรือปลูกเลย	35	34.65
เลี้ยงและปลูกไว้สำหรับกินเมื่อมีเทศกาลเท่านั้น	52	51.49
เลี้ยงและปลูกไว้เพื่อขายเท่านั้น	1	0.99
เลี้ยงและปลูกไว้ เพียงพอสำหรับความต้องการมากกว่า ครึ่งหนึ่งของครอบครัว	13	12.87
การตัดสินใจ ในการเลี้ยงสัตว์และปลูกผัก เพื่อบริโภค		
มีความร่วมมือกัน	28	42.42
ไม่มีความร่วมมือกัน	38	57.58
การจัดเตรียมอาหารว่างสำหรับครอบครัว		
ไม่เคยปรุงอาหารว่างเลย	7	6.93
ซื้อจากร้านค้า	1	0.99
ปรุงเองบ้างเป็นครั้งคราว	92	91.09
ปรุงอยู่เสมอ	1	0.99

ตาราง 10 (ต่อ)

กิจกรรมการดูแลสุขภาพและโภชนาการ	จำนวน (ครอบครัว)	เปอร์เซ็นต์
	(N=101)	
การตัดสินใจในการจัดเตรียมอาหารว่างสำหรับครอบครัว		
มีความร่วมมือกัน	12	11.88
ไม่มีความร่วมมือกัน	81	81.19
การตรวจสอบสุขภาพของสมาชิกในครอบครัว		
ไม่เคยนำไปตรวจเลย	-	-
ไปตรวจเมื่อป่วย	100	99.01
ไปตรวจเมื่อมีประกาศจากสำนักงานสาธารณสุขอำเภอ	1	0.99
ไปตรวจเป็นประจำทุกปี	-	-
หน่วยงานที่ไปรับการตรวจสุขภาพ		
อนามัยตำบล	52	51.49
โรงพยาบาลอำเภอ	9	8.91
โรงพยาบาลนครพิงค์	-	-
โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่	1	0.99
โรงพยาบาลอำเภอ, โรงพยาบาลนครพิงค์ และโรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่	13	12.87
อนามัยตำบล, โรงพยาบาลอำเภอ โรงพยาบาลนครพิงค์ และ โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่	26	25.74
การตัดสินใจไปรับการตรวจสุขภาพ		
มีความร่วมมือกัน	20	19.80
ไม่มีความร่วมมือกัน	81	80.20

3. กิจกรรมการใช้สินเชื่อและการชำระคืน

3.1 การใช้สินเชื่อ ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจัดแบ่งการใช้สินเชื่อของผู้ให้ข้อมูลออกเป็น 2 ประการคือ 1) ไม่เคยใช้สินเชื่อ 2) เคยใช้สินเชื่อ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ (78.22 เปอร์เซ็นต์) ระบุว่าไม่เคยใช้สินเชื่อ ส่วนผู้ให้ข้อมูลอีก 21.78 เปอร์เซ็นต์ รายงานว่าเคยใช้สินเชื่อ (ตาราง 11) สำหรับการตัดสินใจการใช้สินเชื่อนั้นผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ (68.18 เปอร์เซ็นต์) ระบุว่ามีความร่วมมือกันระหว่างสามีและภรรยา และผู้ให้ข้อมูล 31.82 เปอร์เซ็นต์ รายงานว่าไม่มีความร่วมมือกันระหว่างสามีและภรรยา (ตาราง 11) จากผลการวิจัยนี้กล่าวได้ว่าเหตุที่ครอบครัวเกษตรกรไม่เคยใช้สินเชื่อยังมีอยู่สูง ซึ่งในขณะที่มีความจำเป็นสำหรับการลงทุนเกี่ยวกับการผลิตในฟาร์มยังมีอยู่ อาจจะเป็นเพราะว่าครอบครัวเกษตรกรเหล่านั้น ส่วนมากมีอาชีพรับจ้างและไม่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง นอกจากนี้อาจจะเป็นเพราะคนในครัวเรือนของหมู่บ้านไม่มีความรู้หรือขาดข้อมูลในการติดต่อกับสถาบันการเงินต่าง ๆ สำหรับการตัดสินใจในลักษณะร่วมมือกันในการใช้สินเชื่อนั้นก็เป็นผลเนื่องมาจากกฎหมายที่จะต้องให้สามีและภรรยาไว้ทราบในข้อตกลงทางการเงินร่วมกัน ในกรณีที่มีการทำนิติกรรมสัญญา

3.2 แหล่งที่มาของสินเชื่อ ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้จัดแหล่งที่มาของสินเชื่อของผู้ให้ข้อมูลออกเป็น 4 แหล่งคือ 1) กู้ยืมเป็นการส่วนตัวจากเพื่อนบ้าน 2) กู้ยืมจากพ่อค้าคนกลาง 3) กู้ยืมจากร้านค้าในท้องถิ่น 4) กู้ยืมจากธนาคารพาณิชย์และสถาบันการเงินอื่น ๆ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่าผู้ให้ข้อมูลส่วนมาก (86.36 เปอร์เซ็นต์) กู้ยืมจากการธนาคารพาณิชย์และสถาบันการเงินอื่น ๆ (ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร) ส่วนผู้ให้ข้อมูล 9.09 เปอร์เซ็นต์ กู้ยืมจากเพื่อนบ้านหรือญาติพี่น้อง และผู้ให้ข้อมูล 4.55 เปอร์เซ็นต์ กู้ยืมจากพ่อค้าคนกลาง จากผลการวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่าถ้าธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) เข้าไปขยายสินเชื่อยังหมู่บ้านใด ครอบครัวเกษตรกรก็จะเลือกใช้สินเชื่อจาก ธ.ก.ส. มากกว่าสินเชื่อแหล่งอื่น เพราะว่าอัตราดอกเบี้ยของ ธ.ก.ส. ต่ำกว่าสินเชื่อจากแหล่งอื่นนั่นเอง

3.2 จำนวนสินเชื่อที่ต้องการ ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้จัดแบ่งจำนวนสินเชื่อที่ต้องการของผู้ให้ข้อมูลออกเป็น 3 ระดับคือ 1) น้อยกว่าความต้องการ 2) พอเพียงกับความต้องการ 3) มากกว่าความต้องการ ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูล (ตาราง 11) พบว่าผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ (72.73 เปอร์เซ็นต์) ได้รับจำนวนสินเชื่อพอเพียงกับความต้องการ ส่วนผู้ให้ข้อมูล 22.72 เปอร์เซ็นต์ระบุว่าได้รับจำนวนสินเชื่อมากกว่าความต้องการ และผู้ให้ข้อมูล 4.55 เปอร์เซ็นต์ระบุว่าได้รับจำนวนสินเชื่อน้อยกว่าความต้องการ สำหรับการตัดสินใจกำหนดจำนวนสินเชื่อที่ต้องการนั้น ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า มากกว่าครึ่งหนึ่งของผู้ให้ข้อมูล (59.09 เปอร์เซ็นต์) ระบุว่ามีความร่วมมือกันระหว่างสามีและภรรยา ส่วนผู้ให้ข้อมูล 40.91 เปอร์เซ็นต์รายงานว่าไม่มีความร่วมมือกันระหว่างสามีและภรรยา จากผลการวิจัยดังกล่าวสรุปได้ว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ได้รับสินเชื่อพอเพียงกับความต้องการอาจจะเป็นเพราะว่า ลักษณะของการผลิตในฟาร์มของผู้ให้ข้อมูลยังมีการผลิตแบบการเกษตรดั้งเดิมอยู่ไม่ได้มีการลงทุนมากนัก สำหรับการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตของพืชหลักโดยใช้วิธีการเกษตรแผนใหม่ เข้าไปช่วยในการผลิต

3.4 การชำระคืนสินเชื่อ ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้จัดแบ่งการชำระคืนสินเชื่อของผู้ให้ข้อมูลออกเป็น 3 ประการคือ 1) ไม่เคยชำระคืนเลย หรือชำระคืนต่อเมื่อมีเงินเหลือ 2) ชำระคืนโดยวิธีผ่อนตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ในสัญญา 3) ชำระคืนครั้งเดียวหมด ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูล (ตาราง 11) พบว่าผู้ให้ข้อมูลส่วนมาก (86.36 เปอร์เซ็นต์) ชำระคืนโดยวิธีผ่อนตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ในสัญญา และผู้ให้ข้อมูล 13.64 เปอร์เซ็นต์ ระบุว่าชำระคืนครั้งเดียวหมด สำหรับการตัดสินใจ การชำระคืนสินเชื่อ ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ผู้ให้ข้อมูล 59.09 เปอร์เซ็นต์ระบุว่ามีความร่วมมือกันระหว่างสามีและภรรยา และผู้ให้ข้อมูล 40.91 เปอร์เซ็นต์รายงานว่าไม่มีความร่วมมือกันระหว่างสามีและภรรยา (ตาราง 11) จากผลการวิจัยดังกล่าวสรุปได้ว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีการตัดสินใจร่วมกันในการชำระคืนสินเชื่อโดยวิธีผ่อนตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ในสัญญา อาจเนื่องจากตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ การทำนิติกรรมสัญญาเกี่ยวกับการเงิน ต้องให้สามีและภรรยา่วมลงนามรับทราบในหน้ากรณีที่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งได้กระทำขึ้น

ตาราง 11 จำนวนและเปอร์เซ็นต์ของผู้ให้ข้อมูลตามลักษณะการดำเนินงานกิจกรรมของครอบครัวเกษตรกรในกิจกรรมการใช้สินเชื่อและการชำระคืน

กิจกรรมการใช้สินเชื่อและการชำระคืน	จำนวน (ครอบครัว) (N=101)	เปอร์เซ็นต์
การใช้สินเชื่อ		
ไม่เคยใช้สินเชื่อ	79	78.22
เคยใช้สินเชื่อ	22	21.78
การตัดสินใจการใช้สินเชื่อ		
มีความร่วมมือกัน	15	68.18
ไม่มีความร่วมมือกัน	7	31.82
แหล่งที่มาของสินเชื่อ		
เพื่อนบ้านหรือญาติพี่น้อง	2	9.09
พ่อค้าคนกลาง	1	4.55
ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.)	19	86.36
จำนวนสินเชื่อที่ต้องการ		
น้อยกว่าความต้องการ	1	4.55
พอเพียงกับความต้องการ	16	72.73
มากกว่าที่ต้องการ	5	22.72
การตัดสินใจกำหนดจำนวนสินเชื่อที่ต้องการ		
มีความร่วมมือกัน	13	59.09
ไม่มีความร่วมมือกัน	9	40.91
การชำระคืนสินเชื่อ		
ชำระตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ในสัญญา	19	86.36
ชำระครั้งเดียวหมด	3	13.64

ตาราง 11 (ต่อ)

กิจกรรมการใช้ลินีเอมและการชำระคืน	จำนวน (ครอบครัว)	เปอร์เซ็นต์ (N=101)
การตัดสินใจชำระคืนลินีเอม		
มีความร่วมมือกัน	13	59.09
ไม่มีความร่วมมือกัน	9	40.91

4. กิจกรรมการผลิตในฟาร์ม

4.1 พันธุ์พืชที่จะปลูก ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการปฏิบัติเกี่ยวกับพันธุ์พืชที่จะปลูกไว้ 3 ประการคือ 1) ไม่ได้กำหนดไว้ในแต่ละฤดูกาลเพาะปลูก 2) กำหนดไว้ในฤดูกาลเพาะปลูกเมื่อมีพันธุ์ใหม่ออกมา 3) กำหนดพันธุ์พืชที่จะปลูกไว้ทุกฤดูกาลเพาะปลูก ผลการวิเคราะห์ข้อมูล (ตาราง 12) พบว่า มากกว่าครึ่งหนึ่งของผู้ให้ข้อมูล (57.47 เปอร์เซ็นต์) ได้กำหนดพันธุ์พืชไว้ในแต่ละฤดูกาลเพาะปลูก ส่วนผู้ให้ข้อมูล 37.62 เปอร์เซ็นต์ ระบุว่าไม่มีการผลิตในฟาร์มเพราะมีอาชีพรับจ้างเพียงอย่างเดียว และผู้ให้ข้อมูล 2.97 เปอร์เซ็นต์ระบุว่าไม่ได้กำหนดพันธุ์พืชไว้ในแต่ละฤดูกาลเพาะปลูก สำหรับการตัดสินใจกำหนดพันธุ์พืชที่จะปลูกนั้นผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ (66.67 เปอร์เซ็นต์) ระบุว่าไม่มีความร่วมมือกันระหว่างสามีภรรยา ส่วนผู้ให้ข้อมูล 33.33 เปอร์เซ็นต์ รายงานว่ามีความร่วมมือกันระหว่างสามีภรรยา (ตาราง 12) จากผลการวิจัยดังกล่าวสรุปได้ว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ไม่มีการตัดสินใจร่วมกันในการกำหนดพันธุ์พืชไว้ในแต่ละฤดูกาลเพาะปลูก อาจจะเป็นเพราะว่าการเข้าไปมีบทบาทและมีส่วนร่วมของภรรยาให้ขบวนการผลิตในฟาร์มมีน้อย เป็นเพียงแค่ผู้ช่วยในการผลิตเท่านั้นจึงทำให้ไม่มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

4.2 พันธุ์ที่จะปลูกพืชแต่ละชนิด ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการปฏิบัติเกี่ยวกับพันธุ์ที่จะปลูกพืชแต่ละชนิดของผู้ให้ข้อมูลไว้ 3 ประการคือ 1) ไม่ได้มีการกำหนดไว้ว่าแต่ละ

พื้นที่จะปลูกพืชใด 2) กำหนดไว้เพียงแค่ว่าในฤดูกาลว่าจะปลูกพืชใดในพื้นที่ 3) กำหนดไว้ในทุกฤดูกาลเพาะปลูกว่าจะปลูกพืชชนิดใดตามสภาพพื้นที่ ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูล (ตาราง 12) พบว่า เกินครึ่งหนึ่งของผู้ให้ข้อมูลเพียงเล็กน้อย (50.79 เปอร์เซ็นต์) ได้กำหนดพื้นที่ที่จะปลูกพืชแต่ละชนิดไว้เพียงแค่ว่าในฤดูกาลว่าจะปลูกพืชใดในพื้นที่นั้น ส่วนผู้ให้ข้อมูล 44.45 เปอร์เซ็นต์ ได้มีการกำหนดพื้นที่ที่จะปลูกพืชแต่ละชนิดไว้ในทุกฤดูกาลเพาะปลูกว่าจะปลูกพืชชนิดใดในพื้นที่นั้น และผู้ให้ข้อมูล 4.6 เปอร์เซ็นต์ ไม่ได้กำหนดพื้นที่ที่จะปลูกพืชแต่ละชนิดไว้ สำหรับบรรทัดสินใจ กำหนดพื้นที่ที่จะปลูกพืชแต่ละชนิด ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ (66.67 เปอร์เซ็นต์) ระบุว่าไม่มีความร่วมมือกันระหว่างสามีและภรรยา ส่วนผู้ให้ข้อมูล 33.33 เปอร์เซ็นต์ รายงานว่ามีความร่วมมือกันระหว่างสามีและภรรยา (ตาราง 12) จากผลการวิจัยนี้สรุปได้ว่าผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ไม่มีการตัดสินใจร่วมมือกันระหว่างสามีและภรรยาในการกำหนดพื้นที่ที่จะปลูกพืชแต่ละชนิด ซึ่งอาจจะเป็นเพราะว่าการเข้ามามีบทบาทและเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการผลิตในฟาร์ม แรงงานหญิงถูกให้เป็นเพียงผู้ช่วยในกิจกรรมการผลิตในฟาร์มมากกว่าเป็นส่วนหนึ่งของแรงงานฟาร์ม ดังนั้นอำนาจการตัดสินใจจึงเป็นหน้าที่ของแรงงานชาย

4.3 ระยะเวลาที่ปลูก ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการปฏิบัติ เกี่ยวกับระยะเวลาที่ปลูกของผู้ให้ข้อมูลไว้ดังนี้ 1) ไม่ได้กำหนดไว้ 2) กำหนดไว้ต่อเมื่อมีงานในไร่เล็กน้อย 3) กำหนดไว้ทุก ๆ ฤดูกาลเพาะปลูก ผลการวิเคราะห์ข้อมูล (ตาราง 12) พบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนมาก (87.30 เปอร์เซ็นต์) ได้มีการกำหนดระยะเวลาที่ปลูกไว้ทุก ๆ ฤดูกาลเพาะปลูก ส่วนผู้ให้ข้อมูล 9.52 เปอร์เซ็นต์ ไม่ได้กำหนดไว้และมีผู้ให้ข้อมูลเพียง 3.18 เปอร์เซ็นต์ ที่กำหนดระยะเวลาที่ปลูกไว้เมื่องานในไร่เล็กน้อย สำหรับการตัดสินใจกำหนดระยะเวลาที่ปลูก ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ (64.91 เปอร์เซ็นต์) รายงานว่าไม่มีความร่วมมือกันระหว่างสามีภรรยา และผู้ให้ข้อมูล 35.09 เปอร์เซ็นต์ ระบุว่ามีความร่วมมือกันระหว่างสามีภรรยา (ตาราง 12) จากผลการวิจัยนี้สรุปได้ว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ไม่มีการตัดสินใจร่วมกันระหว่างสามีและภรรยาในการกำหนดระยะเวลาที่ปลูก ซึ่งอาจจะเป็นเพราะว่า บทบาทและการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเกษตรของการผลิตในฟาร์มของเกษตรกรชายมีมากกว่าเกษตรกรหญิง เกษตรกรหญิงเป็นเพียงผู้ช่วยในการผลิตเท่านั้น จึงทำให้เกษตรกรชายมีอำนาจในการตัดสินใจกำหนดระยะเวลาที่ปลูกด้วยตนเองมากกว่าปรึกษาเกษตรกรหญิงให้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจด้วย

4.4 ชนิดของปุ๋ยที่ใช้ ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการปฏิบัติเกี่ยวกับชนิดของปุ๋ยที่ใช้ของผู้ให้ข้อมูลไว้ 4 ประการคือ 1) ไม่ได้กำหนดไว้ 2) กำหนดไว้เอง 3) กำหนดไว้เมื่อเกษตรตำบลแนะนำ 4) กำหนดไว้เมื่อพนักงานขายของบริษัทแนะนำ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล (ตาราง 12) พบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ (69.84 เปอร์เซ็นต์) ได้มีการกำหนดชนิดของปุ๋ยที่ใช้ไว้ด้วยตนเอง ส่วนผู้ให้ข้อมูล 26.98 เปอร์เซ็นต์ ไม่ได้มีการกำหนดชนิดของปุ๋ยที่ใช้ และผู้ให้ข้อมูล 3.18 เปอร์เซ็นต์กำหนดชนิดของปุ๋ยที่ใช้ไว้เมื่อเกษตรตำบลแนะนำ สำหรับการตัดสินใจเกี่ยวกับชนิดของปุ๋ยที่ใช้ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ (65.22 เปอร์เซ็นต์) ระบุว่าไม่มีความร่วมมือกันระหว่างสามีและภรรยา และผู้ให้ข้อมูล 34.78 เปอร์เซ็นต์ รายงานว่ามีความร่วมมือกันระหว่างสามีภรรยาและลูก (ตาราง 12) จากผลการวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่าผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ไม่มีการตัดสินใจร่วมกันระหว่างสามีและภรรยาในการกำหนดชนิดของปุ๋ยที่ใช้ เนื่องจากว่าบทบาทและการเข้าไปมีส่วนร่วมในแรงงานเกษตรกรรมของภรรยาเป็นเพียงผู้ช่วยในการผลิตทางการเกษตรเท่านั้น จึงทำให้การเข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจมีน้อย ดังนั้นอำนาจการตัดสินใจทั้งหมดจึงไปอยู่ที่เกษตรกรชาย

4.5 วิธีการป้องกันและการใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูพืช ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการปฏิบัติเกี่ยวกับวิธีการป้องกันและการใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูพืชไว้ 3 ประการคือ 1) ไม่ได้กำหนดไว้ 2) กำหนดไว้โดยใช้ตัวเบียนและกับดัก 3) กำหนดไว้โดยใช้สารเคมี ผลการวิเคราะห์ข้อมูล (ตาราง 12) พบว่าผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ (61.90 เปอร์เซ็นต์) ได้มีการกำหนดวิธีการป้องกันและการใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูพืช ส่วนผู้ให้ข้อมูล 36.51 เปอร์เซ็นต์ ไม่ได้กำหนดวิธีการป้องกันและการใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูพืชไว้ สำหรับการตัดสินใจในวิธีการป้องกันและการใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูพืช ผลการวิเคราะห์ข้อมูล (ตาราง 12) พบว่าผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ (67.50 เปอร์เซ็นต์) ระบุว่าไม่มีความร่วมมือกันระหว่างสามีและภรรยา ส่วนผู้ให้ข้อมูล 32.50 เปอร์เซ็นต์ รายงานว่ามีความร่วมมือกันระหว่างสามีและภรรยา (ตาราง 12) จากผลการวิจัยนี้สรุปได้ว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ไม่มีการตัดสินใจร่วมกันระหว่างสามีและภรรยาในวิธีการป้องกันและการใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูพืช อาจจะเนื่องมาจากว่าบทบาทของการเข้าไปมีส่วนร่วมของเพศหญิง เป็นเพียงมีหน้าที่ช่วยเหลือในการผลิตในฟาร์มเท่านั้น ดังนั้นความสำคัญของอำนาจหน้าที่ที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจกำหนดวิธีการป้องกันและการใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูพืชจึงเป็นหน้าที่ของเพศชาย

4.6 ระยะเวลาเก็บเกี่ยว ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการปฏิบัติเรื่องระยะเวลาเก็บเกี่ยวออกเป็น 1) ไม่ได้มีการกำหนดระยะเวลาไว้ว่าจะเก็บเกี่ยวเมื่อใดหรือกำหนดต่อเมื่อถึงเวลาอันสมควรจึงเก็บเกี่ยว 2) กำหนดระยะเวลาที่เหมาะสมที่สุดที่จะเก็บเกี่ยวเอาไว้ โดยคำนึงถึงสภาพอากาศ ราคา และความสุกแก่ของพืชนั้น ๆ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล (ตาราง 12) พบว่า ผู้ให้ข้อมูลเกือบทั้งหมด (90.43 เปอร์เซ็นต์) มีการกำหนดระยะเวลาที่เหมาะสมที่สุดที่จะเก็บเกี่ยว โดยคำนึงถึงสภาพอากาศ ราคา และความสุกแก่ของพืชนั้น ๆ ส่วนผู้ให้ข้อมูล 6.34 เปอร์เซ็นต์ ไม่ได้มีการกำหนดระยะเวลาไว้ว่าจะเก็บเกี่ยวเมื่อใด สำหรับการตัดสินใจกำหนดระยะเวลาเก็บเกี่ยวนั้น ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ (60.66 เปอร์เซ็นต์) ระบุว่าไม่มีความร่วมมือกันระหว่างสามีและภรรยา แต่ผู้ให้ข้อมูล 39.34 เปอร์เซ็นต์ ระบุว่ามีความร่วมมือกันระหว่างสามีและภรรยา (ตาราง 12) จากผลการวิจัยนี้สรุปได้ว่าผู้ให้ข้อมูลกลุ่มใหญ่ไม่มีการตัดสินใจร่วมกันระหว่างสามีและภรรยาในการกำหนดระยะเวลาเก็บเกี่ยว อาจจะเป็นเพราะว่า อำนาจหน้าที่และการเข้ามีส่วนร่วมของภรรยาถูกกำหนดให้เป็นเพียงผู้ช่วยในการทำกิจกรรมการผลิตในฟาร์มเท่านั้น ดังนั้นความสำคัญในด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจจึงถูกมองข้ามไปทำให้ฝ่ายสามีมีอำนาจในการตัดสินใจเพียงคนเดียว

ตาราง 12 จำนวนและเปอร์เซ็นต์ของผู้ให้ข้อมูลตามลักษณะการดำเนินกิจกรรมของครอบครัวเกษตรกรในกิจกรรมการผลิตในฟาร์ม

กิจกรรมการผลิตในฟาร์ม	จำนวน (ครอบครัว)	เปอร์เซ็นต์ (N=101)
ไม่ได้กำหนดไว้	3	2.97
กำหนดไว้ในทุกฤดูกาลเฉพาะปลูกเมื่อมีพันธุ์พืชใหม่เข้ามา	2	1.98
กำหนดไว้ในทุกฤดูกาลเฉพาะปลูกว่าจะปลูกพืชชนิดใดก็ตามสภาพพื้นที่	58	57.43
ไม่มีการผลิตในฟาร์ม	38	37.62

ตาราง 12 (ต่อ)

กิจกรรมการผลิตในฟาร์ม	จำนวน (ครอบครัว) (N=101)	เปอร์เซ็นต์
การตัดสินใจในพืชที่จะปลูก		
มีความร่วมมือกัน	20	33.33
ไม่มีความร่วมมือกัน	40	66.67
พื้นที่ที่จะปลูกพืชแต่ละชนิด		
ไม่ได้มีการกำหนดไว้	3	4.76
กำหนดไว้เพียงแต่ในฤดูกาลว่าจะปลูกพืชชนิดใด ในพื้นที่นั้น	32	50.79
กำหนดไว้ในทุกฤดูกาลเพาะปลูกว่าจะปลูกพืชชนิดใด ตามสภาพพื้นที่นั้น	28	44.45
การตัดสินใจในพื้นที่ที่จะปลูกพืชแต่ละชนิด		
มีความร่วมมือกัน	20	33.33
ไม่มีความร่วมมือกัน	40	66.67
ระยะเวลาที่ปลูก		
ไม่ได้กำหนดไว้	6	9.52
กำหนดไว้ต่อเมื่อมีงานในไร่นาน้อย	2	3.18
กำหนดไว้ทุก ๆ ฤดูกาลเพาะปลูก	55	87.30
การตัดสินใจในระยะเวลาที่ปลูก		
มีความร่วมมือกัน	20	35.09
ไม่มีความร่วมมือกัน	37	64.91
ชนิดของปุ๋ยที่ใช้		
ไม่ได้กำหนด	17	26.98
กำหนดเอง	44	69.84
กำหนดไว้เมื่อเกษตรตำบลแนะนำ	2	3.18

ตาราง 12 (ต่อ)

กิจกรรมการผลิตในฟาร์ม	จำนวน (ครอบครัว) (N=101)	เปอร์เซ็นต์
การตัดสินใจในชนิดของปุ๋ยที่ใช้แต่ละอย่าง		
มีความร่วมมือกัน	16	34.78
ไม่มีความร่วมมือกัน	30	65.22
วิธีการป้องกันและการใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูพืช		
ไม่ได้กำหนดไว้	23	36.51
กำหนดไว้โดยใช้ตัวเบียนและกับดัก	1	1.59
กำหนดไว้โดยใช้สารเคมี	39	61.90
การตัดสินใจในวิธีการป้องกันและการใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูพืช		
มีความร่วมมือกัน	13	32.50
ไม่มีความร่วมมือกัน	27	67.50
ระยะเวลาเก็บเกี่ยว		
ไม่ได้มีการกำหนด	2	3.18
กำหนดไว้ต่อเมื่อถึงเวลาอันสมควร	4	6.34
กำหนดระยะเวลาที่เหมาะสมที่สุดที่จะเก็บเกี่ยว		
เอาไว้โดยคำนึงถึงสภาพอากาศ ราคา และ ลูกแก่ของพืชนั้น ๆ	57	90.48
การตัดสินใจในระยะเวลาเก็บเกี่ยว		
มีความร่วมมือกัน	24	39.34
ไม่มีความร่วมมือกัน	37	60.66

**ตอน 3 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการดำเนินกิจกรรมของครอบครัวเกษตรกรในด้านที่เกี่ยวกับ
การพัฒนาชุมชน**

ในการวิจัยครั้งนี้ได้ตั้งสันนิษฐานการวิจัยไว้ดังนี้คือ ระดับการศึกษา อาชีพ ขนาดของ
ครัวเรือน องค์ประกอบทางเพศ ช่วงการดำเนินชีวิต โครงสร้างของครอบครัว จำนวนแรง
งาน และระดับความเป็นอยู่ มีความสัมพันธ์กับการดำเนินกิจกรรมของครอบครัวเกษตรกรใน
ด้านที่เกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน 4 กิจกรรม ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการดำเนินกิจกรรมการวางแผนครอบครัว ผลการ
วิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์ในตาราง 13 พบว่า ตัวแปรอิสระจำนวน 4 ตัวแปร จากจำนวนตัวแปร
อิสระทั้งหมด 11 ตัวแปร มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับการดำเนินกิจกรรมการวางแผน
ครอบครัวของครอบครัวเกษตรกร ผลการวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์สามารถนำมาซึ่งการยอมรับข้อ
สันนิษฐานการวิจัยที่กำหนดไว้ว่า การดำเนินกิจกรรมการวางแผนครอบครัวของครอบครัว
เกษตรกรมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับปัจจัยต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1.1 ระดับการศึกษา ผลการวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์พบว่าระดับการศึกษามีความ
สัมพันธ์กับการดำเนินกิจกรรมการวางแผนครอบครัวของครอบครัวเกษตรกรอย่างมีนัยสำคัญทาง
สถิติ ($r = .299 : P < .05$) โดยครอบครัวเกษตรกรที่มีระดับการศึกษาสูงย่อมมีการดำเนิน
กิจกรรมการวางแผนครอบครัวในระดับที่มากกว่าครอบครัวเกษตรกรที่มีระดับการศึกษาต่ำ เนื่อง
จากการศึกษาสามารถที่จะช่วยให้เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจในวิธีการวางแผนครอบครัว
และตระหนักถึงปัญหาของการมีบุตรมากแล้วจะยากจนได้

1.2 ขนาดครัวเรือน ค่าสหสัมพันธ์ ($r = .427 : P < .05$) มีความสัมพันธ์
กับการดำเนินกิจกรรมการวางแผนครอบครัวของครอบครัวเกษตรกรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
กล่าวคือ ครอบครัวเกษตรกรที่มีขนาดใหญ่ (มีจำนวนบุตรมาก) ย่อมมีแนวโน้มในการดำเนิน
กิจกรรมการวางแผนครอบครัวในระดับที่มากกว่าครอบครัวเกษตรกรที่มีขนาดเล็ก (มีจำนวน

บุตรน้อย) เนื่องจากเกษตรกรจะต้องคำนึงถึงการจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ของครอบครัวให้พอเพียงกับจำนวนสมาชิกในครอบครัวด้วย

1.3 องค์ประกอบทางเพศ ผลการวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์พบว่าองค์ประกอบทางเพศมีความสัมพันธ์กับการดำเนินกิจกรรมการวางแผนครอบครัวของครอบครัวเกษตรกรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = 0.189 : P < .05$) ค่าสหสัมพันธ์นี้สามารถกล่าวได้ว่า ครอบครัวของเกษตรกรที่มีจำนวนบุตรทั้ง เพศชายและเพศหญิงเท่ากันย่อมเป็นผลมาจากการดำเนินกิจกรรมการวางแผนครอบครัวในระดับที่มากกว่าครอบครัวเกษตรกรที่มีจำนวนบุตรทั้ง เพศชายและเพศหญิงไม่เท่ากัน เนื่องจากเกษตรกรที่มีจำนวนบุตรทั้ง เพศชายและเพศหญิงเท่ากันทั้งสองเพศ มีความรู้ความเข้าใจในวิธีการวางแผนครอบครัวและตระหนักถึงความสำคัญของการวางแผนครอบครัวด้วย

1.4 ช่วงการดำเนินชีวิต ค่าสหสัมพันธ์ ($r = -.285 : P < .05$) มีความสัมพันธ์กับการดำเนินกิจกรรมการวางแผนครอบครัวของครอบครัวเกษตรกรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งหมายความว่าครอบครัวเกษตรกรที่อยู่ในระยะช่วงอายุมากย่อมจะมีแนวโน้มในการดำเนินกิจกรรมการวางแผนครอบครัวในระดับที่น้อยกว่าครอบครัวเกษตรกรที่อยู่ในระยะช่วงอายุน้อยเนื่องจากเกษตรกรที่อยู่ในช่วงอายุมากเป็นบุคคลที่ผ่านระยะวัยเจริญพันธุ์มาแล้ว

สำหรับตัวแปรอิสระอื่น ๆ คือ อาชีพ โครงสร้างของครอบครัว การเป็นสมาชิกในองค์กรของชุมชน เป้าหมายของครอบครัว รายได้ของครอบครัว จำนวนแรงงานและระดับความเป็นอยู่ นั้น ผลการวิเคราะห์พบว่าไม่มีความสัมพันธ์กับการดำเนินกิจกรรมการวางแผนครอบครัวของครอบครัวเกษตรกรแต่อย่างใด

ตาราง 13 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการดำเนินกิจกรรมการวางแผนครอบครัว (Y_1) กับตัวแปรต่าง ๆ

ตัวแปร	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r)	ค่าความน่าจะเป็น (P)
X_1 ระดับการศึกษา	0.299*	0.010
X_2 อาชีพ	0.008	0.468
X_3 ขนาดครัวเรือน	0.427*	0.000
X_4 องค์ประกอบทางเพศ	0.189*	0.029
X_5 ช่วงการดำเนินชีวิต	-0.285*	0.002
X_6 โครงสร้างของครอบครัว	-0.089	0.187
X_7 การเป็นสมาชิกในองค์กรของชุมชน	-0.153	0.063
X_8 เป้าหมายของครอบครัว	-0.098	0.063
X_9 รายได้ของครอบครัว	0.148	0.069
X_{10} จำนวนแรงงาน	-0.073	0.233
X_{11} ระดับความเป็นอยู่	0.129	0.098

* มีนัยสำคัญที่ระดับ .05

2. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการดำเนินกิจกรรมการดูแลสุขภาพและโภชนาการ ผลการวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์ในตาราง 14 พบว่า ตัวแปรอิสระจำนวน 6 ตัวแปร จากจำนวนตัวแปรอิสระทั้งหมด 11 ตัวแปร มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับการดำเนินกิจกรรมการดูแลสุขภาพและโภชนาการของครอบครัวเกษตรกร ผลการวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์สามารถนำมาซึ่งการยอมรับข้อสันนิษฐานการวิจัยที่กำหนดไว้ว่าการดำเนินกิจกรรมการดูแลสุขภาพและโภชนาการของครอบครัวเกษตรกรมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับปัจจัยต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

2.1 อาชีพ ผลการวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระคืออาชีพกับการดำเนินกิจกรรมการดูแลสุขภาพและโภชนาการของครอบครัวเกษตรกร ซึ่งเป็นตัวแปรตามมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = .414 : P < .05$) ค่าสหสัมพันธ์นี้กล่าวได้ว่าครอบครัวเกษตรกรที่ประกอบอาชีพมากกว่าหนึ่งอาชีพยังต้องมีการดำเนินกิจกรรมการดูแลสุขภาพและโภชนาการในระดับที่มากกว่าครอบครัวเกษตรกรที่ประกอบอาชีพเพียงหนึ่งอาชีพ เนื่องจากเกษตรกรที่ประกอบอาชีพมากกว่าหนึ่งอาชีพมักมีการพบปะกับบุคคลมากมายหลายอาชีพ ย่อมมีโลกทัศน์และทัศนคติที่กว้างไกลกว่าเกษตรกรที่ประกอบอาชีพเพียงหนึ่งอาชีพ

2.2 ขนาดครัวเรือน ค่าสหสัมพันธ์ ($r = .253 : P < .05$) มีความสัมพันธ์กับการดำเนินกิจกรรมการดูแลสุขภาพและโภชนาการของครอบครัวเกษตรกรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กล่าวคือ ครอบครัวเกษตรกรที่มีขนาดใหญ่ (มีจำนวนบุตรมาก) ย่อมมีแนวโน้มในการดำเนินกิจกรรมการดูแลสุขภาพและโภชนาการในระดับที่มากกว่าครอบครัวเกษตรกรที่มีขนาดเล็ก (มีจำนวนบุตรน้อย) เนื่องจากเกษตรกรที่มีครอบครัวขนาดใหญ่ (จำนวนสมาชิกในครัวเรือนมาก) การปรุงอาหารแต่ละมื้อย่อมคำนึงถึงปริมาณสารอาหารในการประกอบอาหารแต่ละมื้อมากกว่าเกษตรกรที่มีครอบครัวขนาดเล็ก (จำนวนสมาชิกในครัวเรือนน้อย)

2.3 ช่วงการดำเนินชีวิต ผลการวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์พบว่าช่วงการดำเนินชีวิตมีความสัมพันธ์กับการดำเนินกิจกรรมการดูแลสุขภาพและโภชนาการของครอบครัวเกษตรกรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = -.203 : P < .05$) ซึ่งหมายความว่า ครอบครัวเกษตรกรที่อยู่ในระยะช่วงอายุมากย่อมจะมีแนวโน้มในการดำเนินกิจกรรมการดูแลสุขภาพและโภชนาการในระดับที่น้อยกว่า ครอบครัวเกษตรกรที่อยู่ในระยะช่วงอายุน้อยเนื่องจากเกษตรกรที่มีอายุน้อยมักจะได้รับการศึกษาในระดับที่สูงกว่าเกษตรกรที่มีอายุมาก ซึ่งย่อมมีความรู้ความเข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญของการดำเนินกิจกรรมการดูแลสุขภาพและโภชนาการมากกว่าคนสูงอายุและประกอบกับคนสูงอายุมักจะมีการดำเนินกิจกรรมการดูแลสุขภาพและโภชนาการในลักษณะที่ยึดติดอยู่กับความเชื่อ ประเพณี และวัฒนธรรมของท้องถิ่นซึ่งเคยปฏิบัติมาในอดีต

2.4 การเป็นสมาชิกในองค์กรของชุมชน ค่าสหสัมพันธ์ ($r = -0.362 : P < .05$) มีความสัมพันธ์กับการดำเนินกิจกรรมการดูแลสุขภาพและโภชนาการของครอบครัวเกษตรกร-

กรอบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กล่าวคือ ครอบครัวยุทธศาสตร์ที่เป็นสมาชิกในองค์กรของชุมชนมากกว่าหนึ่งกลุ่ม ย่อมมีแนวโน้มในการดำเนินกิจกรรมการดูแลสุขภาพและโภชนาการในระดับที่น้อยกว่าครอบครัวยุทธศาสตร์ที่เป็นสมาชิกในองค์กรของชุมชนเพียงหนึ่งกลุ่ม เนื่องจากยุทธศาสตร์อาจเกิดความสับสนเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจในวิธีการดูแลสุขภาพและโภชนาการจากเจ้าหน้าที่ของรัฐทั้ง 4 กระทรวงหลักคือ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงเกษตรและสหกรณ์การเกษตร กระทรวงสาธารณสุข และกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งมักจะไม่มีประสานงานวิชาการซึ่งกันและกัน จึงมีผลให้การถ่ายทอดความรู้ วิธีการดูแลสุขภาพและโภชนาการไปสู่ยุทธศาสตร์ไม่ไปในทิศทางเดียวกัน

2.5 รายได้ของครอบครัวยุทธศาสตร์ ผลการวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์พบว่า รายได้ของครอบครัวยุทธศาสตร์มีความสัมพันธ์กับการดำเนินกิจกรรมการดูแลสุขภาพและโภชนาการของครอบครัวยุทธศาสตร์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = .297 : P < .05$) ค่าสหสัมพันธ์นี้กล่าวได้ว่า ครอบครัวยุทธศาสตร์ที่มีรายได้มาก ย่อมมีแนวโน้มในการดำเนินกิจกรรมการดูแลสุขภาพและโภชนาการที่มากกว่าครอบครัวยุทธศาสตร์ที่มีรายได้น้อย เนื่องจากยุทธศาสตร์ที่มีรายได้มากย่อมสามารถจัดหาอาหารที่มีคุณภาพ โดยคำนึงถึงปริมาณสารอาหารในการปรุงอาหารแต่ละมื้อได้มากกว่ายุทธศาสตร์ที่มีรายได้น้อย

2.6 ระดับความเป็นอยู่ ค่าสหสัมพันธ์ ($r = .611 : P < .05$) มีความสัมพันธ์กับการดำเนินกิจกรรมการดูแลสุขภาพและโภชนาการของครอบครัวยุทธศาสตร์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กล่าวคือ ครอบครัวยุทธศาสตร์ที่มีความเป็นอยู่ในระดับสูงย่อมมีการดำเนินกิจกรรมการดูแลสุขภาพและโภชนาการในระดับที่มากกว่าครอบครัวยุทธศาสตร์ที่มีความเป็นอยู่ในระดับต่ำ เนื่องจากยุทธศาสตร์ที่มีความเป็นอยู่ในระดับสูงย่อมมีศักยภาพและทุนทรัพย์ในการจัดการเกี่ยวกับสุขภาพและโภชนาการของตนเอง ได้มากกว่ายุทธศาสตร์ที่มีความเป็นอยู่ในระดับต่ำ

สำหรับตัวแปรอิสระอื่น ๆ คือระดับการศึกษา องค์ประกอบทางเพศ โครงสร้างของครอบครัวยุทธศาสตร์ เป้าหมายของครอบครัวยุทธศาสตร์ และจำนวนแรงงานนั้น ผลการวิเคราะห์พบว่าไม่มีความสัมพันธ์กับการดำเนินกิจกรรมการดูแลสุขภาพและโภชนาการของครอบครัวยุทธศาสตร์แต่อย่างใด

ตาราง 14 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการดำเนินกิจกรรมการดูแลสุขภาพและโภชนาการ (Y_2) กับตัวแปรต่าง ๆ

ตัวแปร	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r)	ค่าความน่าจะเป็น (P)
X_1 ระดับการศึกษา	0.090	0.184
X_2 อาชีพ	0.414*	0.000
X_3 ขนาดครัวเรือน	0.253*	0.005
X_4 องค์ประกอบทางเพศ	-0.013	0.417
X_5 ช่วงการดำเนินชีวิต	-0.203*	0.021
X_6 โครงสร้างของครอบครัว	0.051	0.304
X_7 การเป็นสมาชิกในองค์กรของชุมชน	-0.362*	0.000
X_8 เป้าหมายของครอบครัว	-.127	0.102
X_9 รายได้ของครอบครัว	0.297*	0.001
X_{10} จำนวนแรงงาน	-0.003	0.485
X_{11} ระดับความเป็นอยู่	0.611*	0.000

* มีนัยสำคัญที่ระดับ .05

3. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการดำเนินกิจกรรมการ ใช้สินเชื่อกและการชำระคืน ผลการวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์ในตาราง 15 พบว่า ตัวแปรอิสระจำนวน 3 ตัวแปร จากจำนวนตัวแปรอิสระ 11 ตัวแปร มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับการดำเนินกิจกรรมการ ใช้สินเชื่อกและการชำระคืนของครอบครัวเกษตรกร ผลการวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์สามารถนำมาซึ่งการยอมรับข้อสันนิษฐานการวิจัยที่กำหนดไว้ว่า การดำเนินกิจกรรมการ ใช้สินเชื่อกและการชำระคืนของครอบครัวเกษตรกรมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับปัจจัยต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

3.1 อาชีพ ผลการวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์พบว่าอาชีพมีความสัมพันธ์กับการดำเนินกิจกรรม การใช้สินเชื่อและการชำระคืนของครอบครัวเกษตรกรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = .314 : P < .05$) โดยครอบครัวเกษตรกรที่ประกอบอาชีพมากกว่าหนึ่งอาชีพย่อมมีแนวโน้มในการใช้สินเชื่อและการชำระคืนในระดับที่มากกว่าครอบครัวเกษตรกรที่ประกอบอาชีพเพียงหนึ่งอาชีพ เนื่องจากเกษตรกรที่ประกอบอาชีพมากกว่าหนึ่งอาชีพย่อมมีความจำเป็นที่จะต้องใช้จ่ายเงินสำหรับการลงทุนในอาชีพมากกว่า และมีผลกำไรจากการประกอบอาชีพมากกว่าหนึ่งอาชีพก็ย่อมมีความสามารถในการชำระคืนสูงกว่าเกษตรกรที่ประกอบอาชีพเพียงหนึ่งอาชีพ

3.2 การเป็นสมาชิกในองค์กรของชุมชน ค่าสหสัมพันธ์ ($r = -.366 : P < .05$) มีความสัมพันธ์กับการดำเนินกิจกรรมการใช้สินเชื่อและการชำระคืนของครอบครัวเกษตรกรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กล่าวคือ เกษตรกรที่มีเป็นสมาชิกในองค์กรของชุมชนมากกว่าหนึ่งกลุ่ม ย่อมมีแนวโน้มในการใช้สินเชื่อและการชำระคืนในระดับที่น้อยกว่าครอบครัวเกษตรกรที่เป็นสมาชิกในองค์กรของชุมชนเพียงหนึ่งกลุ่ม เนื่องจากเกษตรกรที่เป็นสมาชิกในองค์กรของชุมชนมากกว่าหนึ่งกลุ่มนั้นส่วนมากมักเป็นบุคคลที่ระบุว่าไม่เคยใช้สินเชื่อ

3.3 ระดับความเป็นอยู่ ผลการวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์พบว่า ระดับความเป็นอยู่มีความสัมพันธ์กับการดำเนินกิจกรรมการใช้สินเชื่อและการชำระคืนของครอบครัวเกษตรกรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = .439 : P < .05$) ค่าสหสัมพันธ์กล่าวได้ว่า ครอบครัวเกษตรกรที่มีความเป็นอยู่ในระดับสูงย่อมมีแนวโน้มในการดำเนินกิจกรรมการใช้สินเชื่อและการชำระคืนในระดับที่มากกว่าครอบครัวเกษตรกรที่มีความเป็นอยู่ในระดับต่ำ เนื่องจากเกษตรกรที่มีความเป็นอยู่ในระดับสูงมักจะมีฐานะทางเศรษฐกิจดี และมีหลักทรัพย์ที่มั่นคง (ที่ดิน) สามารถนำไปค้ำประกันการกู้เงินจาก ธ.ก.ส. หรือธนาคารพาณิชย์ได้มากกว่าเกษตรกรที่มีความเป็นอยู่ในระดับต่ำ ซึ่งมักจะไม่มีฐานะทางการเงินและหลักทรัพย์ที่มั่นคง

สำหรับตัวแปรอิสระอื่น ๆ คือ ระดับการศึกษา ขนาดครัวเรือน องค์กรประกอบทางเพศ ช่วงการดำเนินชีวิต โครงสร้างของครอบครัว เป้าหมายของครอบครัว รายได้ของครอบครัว และจำนวนแรงงานนั้น ผลการวิเคราะห์พบว่า ไม่มีความสัมพันธ์กับการดำเนินกิจกรรมการใช้สินเชื่อและการชำระคืนของครอบครัวเกษตรกรแต่อย่างใด

ตาราง 15 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการดำเนินกิจกรรมการใช้เงินเชื่อและการชำระคืน (Y_3) กับตัวแปรต่าง ๆ

ตัวแปร	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r)	ค่าความน่าจะเป็น (P)
X_1 ระดับการศึกษา	0.060	0.274
X_2 อาชีพ	0.314*	0.001
X_3 ขนาดครัวเรือน	0.127	0.101
X_4 องค์กรประกอบทางเพศ	-0.020	0.419
X_5 ช่วงการดำเนินชีวิต	-0.130	0.096
X_6 โครงสร้างของครอบครัว	-0.120	0.115
X_7 การเป็นสมาชิกในองค์กรของชุมชน	-0.366*	0.000
X_8 เป้าหมายของครอบครัว	-0.130	0.097
X_9 รายได้ของครอบครัว	0.104	0.149
X_{10} จำนวนแรงงาน	0.001	0.494
X_{11} ระดับความเป็นอยู่	0.439*	0.000

* มีนัยสำคัญที่ระดับ .05

4. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการดำเนินกิจกรรมการผลิตในฟาร์ม ผลการวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์ในตาราง 16 พบว่า ตัวแปรอิสระจำนวน 5 ตัวแปร จากจำนวนตัวแปรอิสระทั้งหมด 11 ตัวแปร มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับการดำเนินกิจกรรมการผลิตในฟาร์มของครอบครัวเกษตรกร ผลการวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์สามารถนำมาซึ่งการยอมรับข้อสันนิษฐานการวิจัยที่กำหนดไว้ว่า การดำเนินกิจกรรมการผลิตในฟาร์มของครอบครัวเกษตรกรมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับปัจจัยต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

4.1 ระดับการศึกษา ค่าสหสัมพันธ์ ($r = .206 : P < .05$) มีความสัมพันธ์กับการดำเนินกิจกรรมการผลิตในฟาร์มของครอบครัวเกษตรกรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กล่าวคือ ครอบครัวเกษตรกรที่มีระดับการศึกษาสูงย่อมสามารถรับข่าวสารจากแหล่งต่าง ๆ ได้เข้าใจมากกว่าและสามารถดำเนินกิจกรรมการผลิตในฟาร์มในระดับที่มากกว่าครอบครัวเกษตรกรที่มีระดับการศึกษาต่ำ เนื่องจากเกษตรกรที่ได้รับการศึกษาสูงสามารถนำความรู้ที่ได้มาปรับปรุงการดำเนินกิจกรรมการผลิตในฟาร์มให้ดีขึ้นได้ เช่น การใช้ปุ๋ยเคมีให้เหมาะสมกับชนิดของพืชนั้น ๆ การให้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชให้ถูกต้องและมีประสิทธิภาพ เป็นต้น รวมทั้งการตระหนักถึงการให้ปุ๋ยเคมีและสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช โดยคำนึงถึงผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศน์วิทยาด้วย

4.2 อาชีพ ผลการวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์พบว่า อาชีพมีความสัมพันธ์กับการดำเนินกิจกรรมการผลิตในฟาร์มของครอบครัวเกษตรกรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = .642 : P < .05$) ค่าสหสัมพันธ์นี้กล่าวได้ว่าครอบครัวเกษตรกรที่ประกอบอาชีพมากกว่าหนึ่งอาชีพย่อมมีแนวโน้มในการดำเนินกิจกรรมการผลิตในฟาร์มที่มากกว่าครอบครัวเกษตรกรที่ประกอบอาชีพเพียงหนึ่งอาชีพ เนื่องจากเกษตรกรที่ประกอบอาชีพมากกว่าหนึ่งอาชีพย่อมมีโอกาสพบปะสนทนากับบุคคลมากมายหลายอาชีพ และมีการแลกเปลี่ยนข่าวสารซึ่งกันและกัน ย่อมเป็นบุคคลที่มีโลกทัศน์ที่กว้างและสามารถนำข่าวสารดังกล่าวมาปรับใช้ได้มากกว่าเกษตรกรที่ประกอบอาชีพเพียงหนึ่งอาชีพ

4.3 การเป็นสมาชิกในองค์กรของชุมชน ค่าสหสัมพันธ์ ($r = -.391 : P < .05$) มีความสัมพันธ์กับการดำเนินกิจกรรมการผลิตในฟาร์มของครอบครัวเกษตรกรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งหมายความว่า ครอบครัวเกษตรกรที่เป็นสมาชิกในองค์กรของชุมชนมากกว่าหนึ่งกลุ่มย่อมมีแนวโน้มในการดำเนินกิจกรรมการผลิตในฟาร์มในระดับที่น้อยกว่าครอบครัวเกษตรกรที่เป็นสมาชิกในองค์กรของชุมชนเพียงหนึ่งกลุ่ม เนื่องจากเกษตรกรอาจจะเกิดความสับสนเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจในวิธีการผลิตในฟาร์มที่ได้รับ เจ้าหน้าที่ของรัฐทั้ง 4 กระทรวงหลักคือ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงเกษตรและสหกรณ์การเกษตร กระทรวงสาธารณสุข และกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งมักจะไม่มีประสานงานวิชาการซึ่งกันและกัน จึงมีผลให้การถ่ายทอดความรู้ วิธีการผลิตไปสู่เกษตรกรไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

4.4 จำนวนแรงงาน ผลการวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์พบว่า จำนวนแรงงานมีความสัมพันธ์กับการดำเนินกิจกรรมการผลิตในฟาร์มของครอบครัวเกษตรกรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = .252 : P < .05$) โดยครอบครัวเกษตรกรที่มีจำนวนแรงงานมากมีแนวโน้มในการดำเนินกิจกรรมการผลิตในฟาร์มในระดับที่มากกว่าครอบครัวเกษตรกรที่มีจำนวนแรงงานน้อย เนื่องจากเกษตรกรที่มีจำนวนแรงงานมากย่อมมีจำนวนแรงงานที่พอเพียงต่อการนำเทคโนโลยีและวิธีการปฏิบัติใหม่ไปปฏิบัติตาม

4.5 ระดับความเป็นอยู่ ค่าสหสัมพันธ์ ($r = .531 : P < .05$) มีความสัมพันธ์กับการดำเนินกิจกรรมการผลิตในฟาร์มของครอบครัวเกษตรกรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กล่าวคือ ครอบครัวเกษตรกรที่มีความเป็นอยู่ในระดับสูงย่อมมีแนวโน้มในการดำเนินกิจกรรมการผลิตในฟาร์มในระดับที่มากกว่าครอบครัวเกษตรกรที่มีความเป็นอยู่ในระดับต่ำ เนื่องจากเกษตรกรมักจะมีฐานะทางเศรษฐกิจดี ย่อมมีทุนทรัพย์ในการจัดหาปัจจัยการผลิตและวิธีการปฏิบัติใหม่ ๆ ในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและการปรับปรุงคุณภาพการผลิตมากกว่าเกษตรกรที่มีระดับความเป็นอยู่ที่ต่ำกว่า

สำหรับตัวแปรอิสระอื่น ๆ คือ ขนาดครัวเรือน องค์ประกอบทางเพศ ช่วงการดำเนินชีวิต โครงสร้างของครอบครัว เป้าหมายของครอบครัว และรายได้ของครอบครัวนั้น ผลการวิเคราะห์พบว่า ไม่มีความสัมพันธ์กับการดำเนินกิจกรรมการผลิตในฟาร์มของครอบครัวเกษตรกรแต่อย่างใด

ตาราง 16 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการดำเนินกิจกรรมการผลิตในฟาร์ม (Y_4) กับ ตัวแปรต่าง ๆ

ตัวแปร	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r)	ค่าความน่าจะเป็น (P)
X_1 ระดับการศึกษา	0.206*	0.019
X_2 อาชีพ	0.642*	0.000
X_3 ขนาดครัวเรือน	0.014	0.441
X_4 องค์ประกอบทางเพศ	0.045	0.325
X_5 ช่วงการดำเนินชีวิต	0.033	0.368
X_6 โครงสร้างของครอบครัว	-0.060	0.274
X_7 การเป็นสมาชิกในองค์กรของชุมชน	-0.391*	0.000
X_8 เป้าหมายของครอบครัว	-0.017	0.432
X_9 รายได้ของครอบครัว	0.062	0.268
X_{10} จำนวนแรงงาน	0.252*	0.006
X_{11} ระดับความเป็นอยู่	0.531*	0.000

* มีนัยสำคัญที่ระดับ .05